

OBČINA ŽUŽEMBERK

OBČINSKI SVET

OBČINSKI PROGRAM VARNOSTI

NOVEMBER 2008

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	14
2. OCENA OGROŽENOSTI IN VARNOSTNIH TVEGANJ KOT STROKOVNA PODLAGA OBČINSKEGA PROGRAMA VARNOSTI OBČINE ŽUŽEMBERK	15
2.1 POSNETEK STANJA IN UPORABLJENE METODE POTREBNE ZA IZDELAVO OCENE OGROŽANJA	15
2.2 ANALIZA IN OCENA OGROŽENOSTI TER VARNOSTNIH TVEGANJ.....	16
2.3 IDENTIFICIRANJE IN OBVLADOVANJE VARNOSTNIH TVEGANJ	16
3. NAMEN VZPOSTAVITVE REDARSTVA PO ZAKONU O OBČINSKEM REDARSTVU	16
3.1 SPLOŠNO O NAMENU VZPOSTAVITVE REDARSTVA	16
3.2 POGOJI ZA OPRAVLJANJE NALOG POOBLAŠČENIH URADNIH OSEB REDARSTVA.....	17
3.3 UPORABA POOBLASTIL IN PRISILNIH SREDSTEV REDARJEV	17
3.4 PREVENTIVNA IN REPRESIVNA VLOGA REDARJEV	17
4. CILJI OBČINSKEGA PROGRAMA VARNOSTI OBČINE ŽUŽEMBERK	18
4.1 STRATEŠKI CILJ	18
4.2 OPERATIVNI CILJI	18
4.2.1 Varnost cestnega prometa	18
4.2.2 Varstvo javnega reda in mira.....	19
4.2.3 Varnost občinskih javnih poti in rekreacijskih površin	20
4.2.4 Pretočnost intervencijskih poti	20
4.2.5 Varnost zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine.....	21
4.2.6 Varstvo okolja	22
5. VARNOSTNE POTREBE, IZHAJAJOČE IZ OCENE VARNOSTNIH RAZMER	22
6. ORGANIZIRANOST MEDOBČINSKEGA REDARSTVA	22
7. KADROVSKI SESTAV MEDOBČINSKEGA REDARSTVA	23
8. VODENJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA	23
8.1 MESTO IN VLOGA VODJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	24
8.2 DELO IN EVIDENTIRANJE DELA REDARJA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	24
9. PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA	24
9.1 PRAVNA PODLAGA ZA DELOVANJE REDARSTVA IN REDARJEV	24
9.2 PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA ZAKON O OBČINSKEM REDARSTVU	24

9.3 PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA ZAKON O VARSTVU JAVNEGA REDA IN MIRU	25
9.4 PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA ZAKON O VARNOSTI CESTNEGA PROMETA	25
9.5 PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA ZAKON O PREKRŠKIH IN ZAKON O LOKALNI SAMOUPRAVI	26
9.5 PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA SPREJETE OBČINSKE ODLOKE V OBČINI ŽUŽEMBERK	26
10. POGOJI ZA DELOVANJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	27
10.1 PROSTORI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	27
10.2 OPREMA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	27
10.2.1 Službena vozila	27
10.2.2 Tehnična oprema redarja	27
10.2.3 Osebna oprema redarja.....	28
10.2.4 Uniforma redarja.....	28
10.2.5 Simboli in oznake redarjev	28
10.2.6 Službena izkaznica redarjev.....	28
11. VRSTE IN OBSEG NALOG MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	29
11.1 SPLOŠNO O VRSTAH IN OBSEGU NALOG MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	29
11.2 KONKRETNE NALOGE GLEDE NA VRSTE IN OBSEG NALOG MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	29
11.2.1 Naloge na področju zagotavljanja varnosti cestnega prometa v naseljih	29
11.2.1 Naloge na področju zagotavljanja varnosti na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah občine Žužemberk.....	30
11.2.3 Naloge zagotavljanja varnosti javnega premoženja ter zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine v občini Žužemberk.....	30
11.2.4 Naloge vzdrževanja javnega reda in miru	30
11.2.5 Naloge na področju preprečevanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj	31
11.2.6 Naloge na področju varstva okolja	31
11.3 DRUGE NALOGE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA	32
11.3.1 Naloge Medobčinskega redarstva po odlokih Občine Žužemberk.....	32
11.3.2 Izvajanje nadzora nad nepravilno ustavljenimi in parkiranimi vozili na določenih mestih in krajih na območju občine Žužemberk.....	32
11.3.3 Naloge Medobčinskega redarstva na področju dinamičnega prometa	33
11.3.4 Prostorski obseg izvajanja nalog Medobčinskega redarstva	33
11.3.5 Naloge Medobčinskega redarstva povezane z drugimi področji dela	33
11.3.6 Logistične in druge naloge Medobčinskega redarstva	33
12. NAČIN IZVAJANJA ZAKONSKIH POOBLASTIL REDARJA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	34
12.1 SPLOŠNO O IZVAJANJU ZAKONSKIH POOBLASTIL REDARJA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	34
12.2 OPOZORILO	35

12.3 USTNA ODREDBA.....	35
12.4 UGOTAVLJANJE ISTOVETNOSTI.....	35
12.5 VARNOSTNI PREGLED OSEBE.....	36
12.6 ZADRŽANJE STORILCA PREKRŠKA IN KAZNIVEGA DEJANJA	37
12.7 ZASEG PREDMETOV IN RAVNANJE Z ZASEŽENIMI PREDMETI.....	38
13. NAČIN UPORABE PRISILNIH SREDSTEV	39
13.1 SPLOŠNO O NAČINU UPORABE PRISILNIH SREDSTEV.....	39
13.2 UPORABA FIZIČNE SILE	39
13.3 SREDSTVA ZA VKLEPANJE IN VEZANJE.....	40
13.4 PLINSKI RAZPRŠILEC	41
13.5 OBVEŠČANJE O ZADRŽANJU IN UPORABI PRISILNIH SREDSTEV	41
13.6 OCENJEVANJE UPORABE PRISILNIH SREDSTEV	42
13.7 ODLOČANJE O PRITOŽBAH ZOPER POSTOPEK REDARJEV MOR.....	42
13.8 DISCIPLINSKA IN DRUGA ODGOVORNOST REDARJEV.....	42
14. SISTEM DELA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA	42
14.1 RAZPORED IN ODPRAVA NA DELO	42
14.2 NALOGE V ZVEZI S PREKRŠKOVNIM POSTOPKOM	43
15. SODELOVANJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA S POLICIJSKO POSTAJO DOLENJSKE TOPLICE	43
16. SODELOVANJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA Z OBČINSKIMI REDARSTVI IN OBČINSKIMI REDARJI SOSEDNIJH OBČIN.....	43
17. POVEZANOST MEDOBČINSKEGA REDARSTVA Z DEŽURNO SLUŽBO POLICIJSKE POSTAJE DOLENJSKE TOPLICE IN REGIJSKIM CENTROM ZA OBVEŠČANJE	44
18. SODELOVANJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA V OBČINSKEM SISTEMU ZAŠČITE IN REŠEVANJA.....	45
19. NAČINI SODELOVANJA REDARJEV MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN VARNOSTNIKOV ZASEBNO VARNOSTNIH SLUŽB.....	45
20. STROKOVNA POMOČ MINISTRSTVA ZA NOTRANJE ZADEVE.....	46
21. ADMINISTRACIJA IN VODENJE EVIDENC.....	47
22. INFORMACIJSKI SISTEM MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	47
23. INTERNO NADZORSTVO NAD IZVRŠEVANJEM NALOG MEDOBČINSKEGA REDARSTVA	47

24. INŠPEKCIJSKO IN DRUGO UPRAVNO – STROKOVNO NADZORSTVO NAD DELOM MEDOBČINSKEGA REDARSTVA.....	47
25. ZAKLJUČEK.....	48

**PREDSTAVITEV ŽUŽEMBERKA, RAZVOJA REDARSTVA V SLOVENIJI IN PRIMERJALNO
PRAVNI PREGLED REDARSTVA**

KOT OSNOVNO IZHODIŠČE ZA PRIPRAVO

**OBČINSKEGA PROGRAMA VARNOSTI
OBČINE ŽUŽEMBERK**

SPLOŠNO O ŽUŽEMBERKU

Žužemberk leži na obeh straneh reke Krke, ob križišču cest Ivančna Gorica-Črnomelj in Novo mesto ter Trebnje-Dvor-Kočevje. Je prestolnica Suhe krajine, ki sega od Muljave do sv. Petra, Brezove Rebri in Dobrniča.

Naselje, iz katerega se je razvil srednjeveški trg Žužemberk, je imelo že svojo zgodovino, saj so te kraje naseljevali že Iliri in Kelti, Rimljani pa so speljali skozi pomembno rimsko cesto. Današnje naselje se je razvilo ob gradu, po katerem je Žužemberk dobil tudi svoje ime. Ker so na bližnjem griču, imenovanem Einsenberg (današnja Zafara), kopali železovo rudo, so grad poimenovali Seinsenberg, domačini so to preoblikovali v Žužemberk. To je le prva izmed treh izpeljank imena. Grad in kraj naj bi dobila ime tudi po staronemški besedi 'sousen', kar pomeni šumeti, bučati, po šumenju reke Krke preko naravnih lehnjakovih slapov pod gradom. Ime gradu in kraja pa naj bi bilo izpeljano celo iz slovenskega imena zožen- breg, to preoblikovano v Seinsenberg in nato zopet v Žužemberk.

Ko govorimo o Žužemberku, ne moremo mimo dolenske lepote, reke Krke, ki ravno pod gradom ustvarja ene izmed najslikovitejših lehnjakovih slapov oziroma pregrad. V njej so nekoč plavali povsod znani krški raki, ki so bili ena izmed najimenitnejših jedi na cesarskem dvoru na Dunaju. Žal je rake konec 19. stoletja pomorila kuga in vsi kasnejši poskusi, da bi rake ponovno naselili, so bili neuspešni. Danes v Krki plavajo mreene, kleni, platnice, postrvi, najde pa se tudi kakšen sulec, vendar rib ni več toliko, kot jih je bilo nekoč, ko so jih lovili kar s koši.

Kdaj je bil postavljen grad bi težko rekli. Omenja se letnica 1000, ki je bila vklesana nad vhomom v štirioglati romanski stolp, zraven pa je bila leta 1046 zgrajena grajska kapela sv. Urha. Grad je bil v svoji zgodovini mnogokrat dozidan, največjo dozidavo pa omogoči turški davek, s katerim da knezoškof Krištof Raubar v letih od 1526 do 1533 grad utrditi s sedmimi obrambnimi stolpi ali bastijami. Grad postane nezavzetna trdnjava. Jurij in Wolf Engelbet Turjaška, ki sta bila najprej najemnika gradu, leta 1538 ga tudi kupita. Z gradom pa so povezane še mnoge legende in znana imena. Omenimo vsaj dve.

Leta 1559, na svečnico in semanji dan, je grad zavzel Gregor, nezakonski sin Jurija Turjaškega z osemnajstimi Napolitanci. Vendar zavzetje ni trajalo dolgo, saj je bil v bližini Herbart Turjaški, takratni general Hrvaške krajine, ki premaga napadalce. Ti pobiti in vrženi čez obzidje žalostno končajo v gozdovih, kjer jih pojedjo divje zveri.

Tudi druga legenda je žalostna.

Decembra 1575 udomačena medvedka pokonča grofico Ano von Eck z Brda, ženo Ivana Turjaškega. V spomin na ta žalostni dogodek zasadijo lipo na trgu.

Žal je več stoletna lipa rasla le do leta 1999, ko so jo morali požagati.

Po spominih župnika Alojza Zupanca, ki je bil neverjeten popisovalec zgodovine teh krajev, so bili na žužemberškem gradu rojeni takratni poveljniki vojsk, deželni glavarji in tudi prvi minister v habsburški monarhiji.

Leta 1557 se je rodil Andrej Auersperg Šumberski, sin Wolfa Engelberta, ki je doštudiral v Padovi. Izkazal se v bitki s Turki pri Sisku leta 1593, kjer so Turke popolnoma porazili. Andrej je po bitki dobil priznanje od papeža in cesarja ter postal kranjski Ahil. Žal je že naslednjega leta umrl in tako je šumberska veja Turjačanov prešla z dedno pogodbo v last Turjaških Auerspergov.

Na obletnico bitke se je leta 1610 rodil Wolf Engelbert, sin Dietricha Turjaškega, ki je postal deželni glavar Kranjski in je bil dober prijatelj Vajkarda Valvasorja.

Leta 1615 pa se je rodil Žužemberčan, ki je dosegel daleč najvišji položaj, Janez Vajkard Auersperg. Bil je vzgojitelj cesarja Ferdinanda III., pridobil si je naslov knez, ogromno bogastvo in kasneje postal celo prvi minister v habsburški monarhiji. Zaradi svoje želje po kardinalskem naslovu je bil 1669 odstavljen, vrnil se je v Žužemberk, kjer je leta 1677 umrl. Njegov pravnuk, Jožef Franc Anton vojvoda Auersperg, pa je leta 1783 postal kardinal in s tem so se uresničile sanje pradedu Janeza Vajkarda.

Toliko o zanimivih legendah in pomembnih možeh in ženah.

Kdaj je Žužemberk dobil trške pravice, ni natančno znano, najverjetneje pa v 14. stoletju, saj se leta 1399 v menjalni pogodbi za župnijo Dobrnič in Tržič omenja že kot trg Žužemberk. Za nastanek trga je bilo pomembno, da je stal na križišču cest, trden grad pa je nudil tržanom potrebno varstvo in zaščito. Trg je imel pravico do prirejanja sejmov, svojo voljeno samoupravo in sodstvo. Tržani so bili predvsem obrtniki ali manjši kmetje.

V Žužemberku in njegovi okolici se je krščanstvo razvilo iz pražupnije v Dobrničju. V Žužemberku in njegovi bližnji okolici je bilo kar pet cerkev, med katerimi je bila najmogočnejša, leta 1769 na novo pozidana, cerkev sv. Mohorja in Fortunata. Med drugo svetovno vojno je bila požgana, po osamosvojitvi pa zopet obnovljena. Danes je v Žužemberku najstarejša cerkev sv. Miklavža, iz 13. stoletja. Poslikana je z znamenitimi freskami Adam in Eva in Vihar na morju. Cerkev sv. Roka so s pomočjo vse krške doline sezidali leta 1626, v zahvalo za odvrnitev gorja, ki ga je povzročila kuga, ko je morila po Dolenjskem. Še danes se za cerkvijo pravi Kužni dol, saj je bilo mrtvih toliko, da so jih morali pokopavati na farovško njivo. V Žužemberku sta bili še dve cerkvi, na Cvibljju sv. Lenarta in na trgu sv. Jožefa. Žal je bila prva porušena med vojno, druga pa po njej.

V Žužemberku je obstojal tudi ceh strojarjev, ki ga je odobrila cesarica Marija Terezija leta 1775. Njegovih 17 članov je izdelovalo podplate in irhovino, ki se je uporabljala za hlače, predpasnike, vinske mehove in vreče za žito. V cerkvi sv. Jožefa na trgu v Žužemberku so imeli združeni usnarji svoj oltar.

Žužemberk je imel tudi svojo smodnišnico. Izdelovanje smodnika v Žužemberku pa je prenehalo, ko je bila ustanovljena državna smodnišnica v Kamniku.

Žužemberk s svojo bogato obrtno dejavnostjo in papirnico, ki je bila ena izmed treh najstarejših na Slovenskem, kasneje je bila predelana v usnjarno, fužine v Zagradcu, a še posebej železolivarna na Dvoru so predstavljali živahno gospodarsko dejavnost v zgornje-krški dolini. Ob lehnjakovih pragovih na reki Krki so bili postavljeni mnogi mlini in žage. V Žužemberku in njegovi okolici je bilo kar nekaj mlinov, in to Zajčev, Vehovčev, Rojčev in Gričarjev. Med najznačilnejšimi izdelki dvorske železolivarne, ki še danes krasijo Žužemberk, sta nedvomno litoželezni vodnjak na trgu in pokopališki križ iz 1867 leta, so pa še ohranjeni tudi mnogi nagrobni križi in plošče.

Razvoj kraja in območja Suhe krajine je bil nedvomno povezan z gradom in Auerspergi.

Grajsko poslopje z mogočno vinsko kletjo je bilo naseljeno do leta 1893, ko se iz njega izseli okrajno sodišče v novo lepo stavbo, še prej pa se v grad Sotesko preseli knez. Nato začne grad propadati.

Tudi železarstvo doseže svoj višek in propad v 19. stoletju. Ko je dolina ostala še brez železnice, ki je bila tu projektirana, so bili kraji ob Krki obsojeni na počasno hiranje.

Med obema vojnama je obstojala v Žužemberku svečarska in lectarska obrt, ki je slovela po vsej Dolenjski. Voščene sveče so izdelovali brez strojev. Poleg tega je bilo v kraju več mlinarjev, mizarjev, kovačev, krojačev, pekov, gostilničarjev in trgovcev. Zelo je bilo razvito tudi kulturno in športno gibanje.

Med II. svetovno vojno je bila v gradu italijanska in kasneje tudi domobranska postojanka. Grad je bil večkrat napaden, največji udarec pa mu zadajo zavezniška bombardiranja Žužemberka februarja 1945.

Po vojni začnejo grad obnavljati predvsem po zaslugi konservatorja Ivana Komelja, Špele Valentinčič in takratnega tajnika Krajevne skupnosti Žužemberk Milana Senice, vendar napreduje obnova izjemno počasi. V letu 1996 se ustanovi Odbor za obnovo žužemberškega gradu, ki poskuša s ponovno prenovno gradu grad oživiti in mu dati pomen, ki ga je že imel.

Po drugi svetovni vojni, ki je tem krajem povzročila ogromno gorja, je bil v Žužemberku sedež občine do leta 1961, ko se večji del ozemlja takratne občine priključi Občini Novo mesto.

Na Cvibljju je bila istega leta, ko je bila ukinjena občina, velika otvoritev spomenika padlim borcem NOB. Spomenik je delo arhitekta Marjana Tepine. V grobnici pri spomeniku so pokopani posmrtni ostanki 1440 žrtev NOB v Suhi krajini in Žužemberku, med katerimi so tudi posmrtni ostanki borcev iz Italije, Avstrije, Madžarske, Hrvaške, Rusije, Litve, Azerbajdžana, Srbije, Črne gore. Spomenik ima danes celo mednarodni pomen, saj vsakoletno komemoracijo obiščejo mnogi tuji diplomati.

Žužemberk je bil dolga leta znan po svojem bogatem kulturnem, športnem in družabnem življenju. Na kulturnem področju sta bila gonilna sila vsega dogajanja v kraju učitelj na Osnovni šoli Žužemberk, Marija in Srečko Kodre. Takrat so lahko Žužemberčani uživali v številnih gledaliških predstavah domačih igralcev, obiskovali kino, mladina je imela svoj prostor, kjer se je zbirala ob poslušanju glasbe, na športnem področju so bili aktivni odbojkarji in košarkarji, vse to pa je prineslo kraju svojevrsten utrip. Vse to bogato družabno življenje je konec sedemdesetih let počasi ugašalo. Zakonca Kodre sta se odselila iz Žužemberka, celotna odbojarska ekipa je zaradi neprimernih prostorov za vadbo doma našla boljše pogoje v Novem mestu. Ta lep in idiličen kraj ob reki Krki je za več kot deset let ostal siva lisa v slovenskem prostoru, kjer je samo dan sledil dnevu, počasi pa se je začela pot navzdol tudi edini večji firmi v kraju, ki je dajala kruh več kot 500 Suhokranjcem. Konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let je Žužemberk dosegel svojo najnižjo točko na gospodarskem in društvenem življenju. Na trgu je nezadržno propadal tisočletni grad, na hribu nad krajem je le še kup ruševin spominjal ne nekoč mogočno farno cerkev, čas v kraju se je skoraj popolnoma ustavil. Žužemberk z okolico je bil znan le še po svojih naravnih lepotah in neokrnjeni

naravi, ki je samo še v poletnih mesecih privabila številne kopalce, jesenski in zimski meseci pa so bili samo še kup lepih spominov na nekdanje življenje v kraju in v pričakovanju nove pomladi, novega upanja in želje za boljšim jutri. In to upanje se je izpolnilo z novimi ljudmi, z njihovimi novimi idejami, novo šolo in telovadnico, v prostorih nekdanje Iskre so počasi zaživeli že skoraj prazni proizvodni prostori. V kraj se je počasi, a nezadržno začelo vračati upanje, upanje na lepše čase, čase, ki bi lahko Žužemberku vrnilo njegovo dušo, življenje in ponos. Novoustanovljeno Turistično društvo Žužemberk - Dvor, njegov predsednik in člani so se prvo odločili, da spremenijo vsakodnevno podobo kraja in oživijo turistični utrip v kraju. Kot prvi je po zaslugi novega vodstva Krajevne skupnosti Žužemberk zasijal v novi luči obnovljeni stoletni litoželezni vodnjak sredi trga, za katerega je že vse kazalo, da ga bo zob časa odnesel s seboj. Okoli gradu je bilo vse manj grmovja in smeti, njegova vrata so se vse večkrat odprla obiskovalcem, ki so si želeli ogledati njegovo notranjost, kupi ruševin so postajali manjši, vse to pa je prinašalo upanje, da se bo pred dvajsetimi leti prekinjena obnova gradu končno nadaljevala in da bo le-ta postal središče kulturnega dogajanja v kraju. Na grajskem dvorišču in v edinem ohranjenem prostoru v gradu, v vinski kleti, se je začelo novo življenje. Poletne grajske prireditve, ki jih organizira turistično društvo, v nedrja gradu privabljajo iz leta v leto večje število obiskovalcev, v njem pa gostujejo vse bolj znane osebnosti slovenskega kulturnega in zabavnega življenja. Leta 1997 preimenovano Turistično društvo Suha krajina pa pomeni nov, širši kulturni in turistični razcvet Žužemberka in Suhe krajine. Oživljanje starih običajev, organiziranje turističnih in rekreativnih prireditev ter očiščevalnih akcij je prineslo Žužemberku novo podobo in način razmišljanja, ki je usmerjeno v prihodnost, temelji pa na bogati zgodovini ter naravnih in kulturnih znamenitostih Žužemberka. Pevke v pokrajinskih nošah turističnega društva in žužemberski rogisti, ki s skladbami zaigranimi na lovskih rogovih sodelujejo na otvoritvah in gostujejo po Sloveniji, so dejansko ambasadorji žužemberškega turizma.

Vztrajnost nekaterih posameznikov je z ustanovitvijo Odbora za obnovo gradu končno obrodila prve sadove. Nekdanji krajani, ki jih je boj za preživetje na tej skopi suhokranjski zemlji popeljal v druge slovenske kraje, so se spomnili svojih lepih trenutkov mladosti preživetih doma v Žužemberku, so želeli ob sodelovanju z domačini, gradu in kraju vrniti del nekdanjega ugleda in pomena. Tako sta luč sveta zagledala prvi in drugi Suhokranjski zbornik, z naslovoma Žužemberški grad, v katerem avtorji predstavljajo življenje v Žužemberku in okolici. Ves zbrani denar od prodaje je namenjen obnovi gradu. Dogajanje za mogočnimi grajskimi zidovi je pomagalo odvezati mošnjo z denarjem državnih ustanov in počasi se je začel kamen za kamnom, ob pomoči restavradorjev, vračati na svoje mesto v porušnem obzidju, ki sta mu dež in čas pustila globoke rane. Mogočnež na skali nad Krko se je ponovno vzravnal, kot bi želel pokazati svojo nekdanjo moč in veljavo, ki so mu jo lahko vrnilo samo ljudje, ki spoštujejo to njegovo veličastnost in pomen, ki ga prinaša kraju. Tudi ruševine cerkve sv. Mohorja in Fortunata nad Žužemberkom so z leti ostale samo še boleč spomin, saj so farani složno obnovili skoraj do tal porušen mogočen objekt, ki ponovno služi svojemu namenu. Začetek novega upanja je Žužemberku prinesla tudi gradnja nove šole s telovadnico. Šoli, ki je bila vsa leta eno od središč dogajanja v kraju, so se z novogradnjo odprle nove možnosti. Po petnajstih letih je skupina športnih zanesenjakov ponovno ustanovila odbojarski klub in začelo se je delo z mladimi športniki, članska ekipa pa je tekmovala v drugi državni ligi. V klub so se vrnilo nekdanji odbojkarji Žužemberka, ki so petnajst let nastopali za novomeški klub in takrat se je začela samo strma pot navzgor tudi na športnem področju. Po treh letih delovanja se je članski ekipi uspelo uvrstiti v prvo državno odbojarsko ligo, kjer so kot edini klub v Sloveniji v vseh športih nastopali kot popolni amaterji, ime kraja pa je postalo znano med vsemi ljubitelji športa. Uspehom članske ekipe so sledili tudi najmlajši odbojkarji, ki so v petih letih tekmovanj v klubski in šolski konkurenci osvojili kar 21 medalj na državnih prvenstvih, le - tem pa so dodali tudi več kot deset medalj osvojenih na peščenih odbojarskih igriščih. Vsi ti uspehi pa ta majhen športni kolektiv iz Žužemberka uvrščajo med najuspešnejše klube v Sloveniji, najpomembnejše pa je, da v klubu vadi več kot sto mladih športnikov. Kar nekaj let so gledalci stoje spremljali tekme domačih ekip stoje ob robu igrišča, zato so bili še toliko bolj veseli, ko je oktobra leta 1999 olimpijonec Leon Štukelj slavnostno odprl in predal namenu prizidek s tribunami pri telovadnici Osnovne šole Žužemberk. Suhokranjci so ponosni, da so bili zadnji, ki so imeli priložnost v svoji sredini pozdraviti svojega rojaka, saj je le malokomu znano, da je bila mati Leona Štuklja doma iz Zafare, vasice v neposredni bližini Žužemberka. Večnamenski prostor je postal pomembno središče dogajanja v kraju, zlasti v jesenskih in zimskih mesecih, saj v njem potekajo slikarske razstave, aerobika, namizni tenis, plesne vaje, karate, telovadba za starejše občane in telovadba otrok iz vrtca, v telovadnici pa poiščejo ure sprostitve tudi nogometaši in košarkarji. Ker v Žužemberku ni primerne prostora za kulturne prireditve, je telovadnica s tribunami primerna tudi za šolske in krajevne prireditve. Kako pomembna in potrebna je bila ta nova pridobitev za kraj in šolo povedo številni obiskovalci, ki do zadnjega kotička napolnijo tribune ob različnih prireditvah. Osnovna šola Žužemberk

je ostala pomembno središče dogajanja v kraju, kjer se prepletata dejavnost otrok, njihovih učiteljev in krajanov, šola pa je tudi ostala pomembno središče kulturnega dogajanja in vzgojiteljica bodočih ljubiteljev športnih in kulturnih dejavnosti, predvsem pa hram znanja za vse, ki bodo v bližnji prihodnosti s svojim znanjem zagotovitev za nadaljevanje in bogatitev družabnega življenja v kraju. V poletnih mesecih se športno dogajanje preseli na športna igrišča na bregu reke Krke, na Loko pod mogočnim gradom, kjer so odbojkarji s prostovoljnim delom uredili dve čudoviti igrišči za odbojko na mivki, kjer vsako leto v mesecu avgustu organizirajo največjo odbojgarsko prireditev v Sloveniji, odprto prvenstvo Dolenjske v odbojki na mivki. Prireditve se udeležuje preko 70 ekip iz vse Slovenije. Tridnevno športno druženje skupaj z več kot 2000 obiskovalci pa se navadno zaključí z večernim koncertom popularne glasbene skupine. V Žužemberku pa niso samo turistično društvo, odbojkarji in šola tisti, ki bi dajali utrip kraju. Edini, ki so vsa leta aktivni in kraj čuti njihovo prisotnost so prav gotovo člani Prostovoljnega gasilskega društva iz Žužemberka, ki je bilo ustanovljeno že davnega 1888 leta. Biti gasilec, je tudi v naših krajih čast in ponos, kajti na podeželju je še vedno prisotna nesebična pomoč sosedu v stiski in gasilci so gotovo pravi naslov, zlasti še takrat, kadar postane v naših krajih zaradi suše voda najbolj dragoceno in iskano blago. Ta del Slovenije je bil znan tudi po samorodnici, to je vinski trti, ki je nadomestila pred več kot stoletjem uničeni cepljeni trti, ki jo je uničila trna uš. Danes ni več tako, saj po vinskih gorica okoli Žužemberka ponovno razveseljuje ljubitelje dobre kapljice sortno vino, predvsem vini zemljin in kerner, nad njegovo kvaliteto in pridelavo pa skrbno bdi prizadevno Društvo vinogradnikov Suha krajina, ki poskrbi za strokovnost pridelave in vsako leto pripravi tudi ocenjevanje pridelka. Najbolj privlačno prireditve za oči in polno vzdihljajev iz ust obiskovalcev pa vsako leto pripravi Društvo kmečkih žena Suha krajina - Žužemberk, ki skupaj z vinogradniki pripravijo razstavo in pokušino vin, domačih peciv in kruha, ročnih izdelkov in izdelkov domače obrti. Marsikomu od starejših obiskovalcev se ob tej priložnosti potoži po prijetnem vonju, ki je v njihovi mladosti prihajal iz kmečkih krušnih peči v predprazničnem času in je zanje pomenil polno obloženo mizo dobrot, ki jih zna danes speči le še redka gospodinja. In take gospodinje so danes v Žužemberku in okolici še vedno doma, vsaj znajo ob trdem delu tudi lepo zapeti, vsako leto pa se predstavijo in sodelujejo na razstavi in ocenjevanju kmečkih dobrot na Ptuj, kjer za svojo gospodinjsko spretnost redno prejema nagrade in priznanja. V letu 1999 se je v tem delu Slovenije ponovno obudila skoraj že pozabljena navezanost človeka na njegovega nekoč najpomembnejšega pomočnika, ki je pomagal preživeti njemu in njegovi družini. Sodobna mehanizacija je s polj izrinila konja, tega nekoč vsakodnevnega spremljevalca človeka in tudi v Žužemberku z okolico ni ta plemenita žival delila drugačne usode, kot so jo delili konji v ostalih delih Slovenije. S ciljem ohraniti konja in povečati njihovo število kot jezdo in turističnim namenom deluje tudi Konjerejsko društvo Suha krajina, ki sodeluje na mnogih prireditvah.

Počasi se v kraj vračajo tudi nekdanji starodavni običaji in eno od njih je tudi kračevanje. Na dan sv. Antona Puščavnika se v mesecu januarju zberejo kračmani, ki na licitacijo prinesejo svoje domače suho-mesnate izdelke, ki so dobili svoj omamni vonj v domačih prekajevalnicah. Udeleženci ponudijo svoj mesni izdelek, naj bo to klobasa, salama ali krača na dražbo, novi lastnik pa postane tisti, ki za izdelek ponudi najvišjo ceno. Vendar izdelki ponavadi ne gredo domov z novimi lastniki, saj jih le ti največkrat prepustijo gostitelju, ki nato pripravi pogostitev za vse udeležence dražbe, tako pridobljeni denar pa se nameni potrebam domače farne cerkve. Nekdaj bogato društveno dejavnost v kraju tudi danes bogatijo člani krajevnega odbora Rdečega križa, ki poskrbijo za vse starejše in pomoči potrebne občane v kraju in okolici, društvo upokojencev Žužemberk, radioamaterji, društvo prijateljev mladine, kajak-raft klub Žužemberk, člani lovske družine Plešivica in nogometnega kluba Žužemberk. Leta 1998 je bila ustanovljena Občina Žužemberk, kar je kraju prineslo nova pričakovanja in veliko upanje, da bo Žužemberk z okolico ponovno zasedel tisto mesto, ki ga je pred leti že imel v slovenskem prostoru. Le redkim je znano, da je bila pred več kot stopetdesetimi leti Suha krajina z Žužemberkom ena najbolj razvitih pokrajin v Sloveniji in da je bilo samo v zgornjem toku reke Krka takrat več kot 2000 delovnih mest. V začetku tega stoletja je bil Žužemberk pomembno gospodarsko središče z močno razvito obrtjo, ki jo je uničila prva in nato še druga svetovna vojna. Počasi se v ljudi vrača nekdanja samozavest in ponos da so Žužemberčani, potrebno pa bo s skupnimi močmi postoriti še marsikaj, da bo ta lep kraj, na katerega smo vsi domačini ves čas svojega življenja neločljivo povezani in se vanj vedno vračamo s prijetnimi občutki na vse lepo, kar nam je kraj s svojimi ljudmi pustil v našem spominu.

Vsekakor je v zadnjih letih Žužemberk ponovno oživel in s praznovanji 600-letnice omembe trga Žužemberk in 1000-letnice žužemberškega gradu so prinesli v kraj tudi nekaj srednjeveškega pridiha, saj so viteški turnirji s srednjeveško tržnico turistična privlačnost, ki privabi v Žužemberk obiskovalce iz vseh koncev Slovenije. Ob tem pa so člani turističnega in konjerejskega društva ustanovili še viteški

red, ki mu poveljujeta žužemberški župan Franc Škofca v vlogi Wolfa Engelberta Turjaškega in predsednik turističnega društva Vlado Kostevc v vlogi Jurija Turjaškega, kastelana na žužemberškem gradu.

Obiskati Žužemberk in preživeti počitnice v Suhi krajini, pokrajini ob zgornjem toku reke Krke, pomeni pobegniti od mestnega vrveža, smoga, gneče, avtomobilov in divjega vsakdana. Narava, ki je Žužemberk in Suho krajino bogato obdarila, nudi neslutene možnosti za obogatitev telesa in duha. Če se radi preizkusite v športnih dejavnostih, se popeljete s čolnom, s kolesom, lovite ribe ali se odpravite na lov, ribolov, pohod, se popeljete z zapravljivčkom, vam ostane to za vedno v spominu in pomeni novo izkušnjo.

Bogata kulturna in zgodovinska dediščina teh krajev je zares vredna ogleda: žužemberški grad, cerkev sv. Miklavža, ostanki rimske ceste, restavriran plavž na Dvoru, cerkev sv. Neže, večstoletne lipe, ostanki keltskih naselij, mlini, ostanki papirnice in usnjarne, rimski nagrobniki... Življenje v Suhi krajini je drugačno kot v razvitih krajih, vendar vsak, ki želi začutiti, da lahko čas teče tudi drugače, bo lahko našel kaj zase. Domačini se trudimo, da vam ponudimo pomoč, če jo potrebujete. Želimo si, da bi več ljudi spoznalo naše kraje in doživelo prijetne trenutke v Žužemberku, v dolini reke Krke, ob žuborenju slapov, v prelepi naravi na skrivnostnem kraškem svetu.

RAZVOJ REDARSTVA V SLOVENIJI

Leto 1849 je pomenilo nov preboj za lokalno samoupravo v tedanji Kraljevini Avstriji, ko je dunajska vlada izdala zakon, ki je urejal delovanje občin. V svojem bistvu je urejal vrsto nalog, vendar je za naše proučevanje pomembno, da je določal tudi, da je občina odgovorna za varnost na svojem območju. Iz tega zakona se je razvijala krajevna policija, za katero je avstrijski notranji minister leta 1850 določil, da občine same določajo oborožitev pripadnikov krajevne policije, njihova uniforma pa ni smela biti enaka uniformam redne vojske, orožništva ali vojaški policijski straži. O njihovi uniformi, številu, oborožitvi pa so občine morale poročati občinskim glavarstvom, ta pa poveljnikom orožniških polkov, ki so delovali na določenih okoliših.

Kranjska je v letu 1866 dobila pravila, ki so določala občinski in volilni red. Ta pravila so leta 1866 naštevala 13 izvirnih nalog občin in na prvem mestu je bilo zapisano, da »skrbi, da sta človek in lastnina brez nevarnosti«. Država si je pridržala pravico, da sme iz višjih razlogov prenesti opravila krajevnega redarstva z občine na državo.

Občine na Slovenskem so največjo pozornost namenile varnosti v kmetijstvu in na cestah. Dežele so dobile pravice, da s svojimi predpisi urejajo varnost na nekaterih področjih, predvsem kmetijstvu, gozdarstvu, rudarstvu, lovu, ribištvu in vodnem gospodarstvu.

Za takratne občinske stražnike so veljala nekatera načela, med njimi, da stražno osebje potrdi in zapriseže okrajno glavarstvo, imajo pravice in dolžnosti javne straže, če so v uniformi ali vsaj nosijo vidno znamenje, njihovo pričanje je v kazenskih zadevah enakovredno izpovedi državnih stražnikov in itd.

Občinski stražnik je smel osebo prijati v dveh primerih, in sicer, če jo je zaloti pri kaznivem dejanju v njegovi pristojnosti, a mu je bila nepoznana, ni imela prebivališča v stražnikovem okolišu, mu je ugovarjala, ga zmerjala ali se mu upirala, ali pa je zagrešila veliko škodo oziroma posebno hudobijo, če je stražnik sumil, da je neznana oseba storila ali bi lahko storila kaznivo dejanje iz njegove pristojnosti. Občinski stražnik je moral osebo takoj oziroma najpozneje v 48 urah predati pristojnemu »oblastvu«. Če mu je pobegnila, jo je smel loviti tudi zunaj svojega nadzornega okoliša.

Kasneje, od leta 1875, je bil v veljavi poseben zakon, ki je opredeljeval varovanje poljščin. Tako so občine imele svoje poljske čuvaje, ki so naloge lahko opravljali za več občin hkrati, lahko pa je občina imela tudi več čuvajev, odvisno pa je bilo od njene finančne zmožnosti.

Spomladi leta 1887 je Vojvodina Kranjska sprejela svoj poseben zakon, ki je urejal znamenja čuvajev. Tako znamenje je moral po zaprisegi nositi vsak čuvaj v poljedelstvu, gozdarstvu, lovstvu, ribištvu ali vodnem gospodarstvu. Določilo ga je deželno »oblastvo«. To je bil podolgovat obel ščit iz medenine

ali rumenega kositra, ki je bil 10 centimetrov visok in 8 centimetrov širok. Sredi ščita je bil orel iz deželnega grba Kranjske, na desni strani napis »Offentliche Wache«, na levi pa »Javna straža«. Črke so bile velike 1 centimeter, črne barve, enake barve je bil tudi orel. Znak je bilo treba nositi na levi strani prsi.

Naslednje področje urejanja občin je bil cestni promet in delitev cest, ki je pomenila tudi pristojnosti za njihovo skrb in nadzorstvo, in tako je Vojvodina Kranjska leta 1874 sprejela predpise, ki so vsebovali vsa pravila prometa in kazni za kršitve.

Na Slovenskem so imela štiri mesta Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj status tako imenovanih statutarnih mest in so imela pravico in dolžnost do posebnega statusa svoje varnostne sile.

V Ljubljani, ki je bila deželna prestolnica, so svojo zakonsko podlago za tovrstno urejanje dobili poleti 1850, tudi s potrditvijo cesarja. Med naloge je sodila tudi skrb za krajevno policijo, ki pa ni zagotavljala javne varnosti, saj je ta naloga pripadala policijski direkciji, ki je v Ljubljani obstajala od konca 18. stoletja dalje, podrejena pa je bila državni oblasti, mestna občina pa jo je v določenem delu financirala. Leta 1866 je bila policijska direkcija ukinjena, del njenih nalog je prešel na deželno vlado, del pa na mesto.

Ljubljana je vzpostavila svojo mestno varnostno stražo. Od leta 1898 je policijske zadeve v Ljubljani vodil policijski urad pri magistratu, ki je štel 9 oseb. Mestna straža mu je bila podrejena in je štela 51 mož, in sicer 2 vodji, 10 nad stražnikov, 20 stražnikov in 18 pomožnih stražnikov ter 1 detektiva. Dunaj je ocenil, da je straža ob protinemških demonstracijah jeseni 1908 v Ljubljani ukrepala preveč blago in neodločno, zato je začel s pripravami na poddržavljanje te policije. Do tega je prišlo leta 1913, ko je v Ljubljani začela ponovno delovati policijska direkcija, ki so ji rekli ravnateljstvo. Namesto mestnih stražnikov so odslej za javno varnost skrbeli stražniki.

Leta 1866 so tudi druga statutarna mesta, in sicer Maribor, Celje in Ptuj, vzpostavila svojo mestno stražo skladno s svojimi potrebami in zmožnostmi.

Med prvo svetovno vojno so bile organizirane tako imenovane občinske straže, ki so predvsem pazile na sumljive osebe, tujce, varovale mostove na deželnih cestah, pomembne vodovode, poštne, telefonske, telegrafske in železniške naprave.

V času Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS) in Kraljevine Jugoslavije so v začetku veljali predpisi iz cesarskih časov. Razdrobljenost policijskih sil je motila oblasti v Beogradu, hkrati pa je vplivala tudi na slabo učinkovitost teh sil. Kralj je zato leta 1928 določil pravila, ki so veljala za občinske stražnike. Hkrati pa je potekala še reorganizacija policije, ki je pomenila ustanovitev predstojništev mestne policije v Mariboru in Celju, kasneje pa še v Kranju, na Ptujju pa je straža v ostala pristojnosti policije.

Leta 1933, skoraj 15 let po nastanku Kraljevine SHS, so poenotili ureditev občin. Določeno je bilo, da občina opravlja naloge krajevne policije, če jih ne opravlja država. Pojem krajevna policija je obsegal sedem področij in na prvem mestu je bila navedena skrb za javno, osebno in imovinsko varnost, moralo, red in mir v občini. Če kaznovanje teh prekrškov ni sodilo v pristojnost drugih »oblastev«, je to nalogo prevzela občina.

Že takrat sta v Ljubljani delovali dve zasebni čuvajski podjetji, v Mariboru pa eno.

Po drugi svetovni vojni, ko je prišlo do revolucionarnega prevzema oblasti, so se občine preoblikovale v ljudske odbore, krajevni ljudski odbor pa je imel tudi nalogo, da skrbi za javni red in mir in je za ta namen vodil pomožno milico. Med njihovimi nalogami, ki so bile na las podobne nalogam bivših stražnikov, čuvajev, redarjev, je bila na prvem mestu varstvo javnega reda in miru, osebna varnost ter premoženjska varnost.

Pomožna (ljudska) milica je bila neuspešen poskus, ki verjetno ni uspel tudi zaradi kadrovskih in prostorskih težav poklicne (ljudske) milice. Vsekakor pa je na neuspeh pomožne (ljudske) milice vplivala tudi zakonodaja, ki je pristojnosti, še boljše dolžnosti, poklicne (ljudske) milice vse bolj vezala na krajevni občinski ljudski odbor, med drugim tudi, da postaja ljudske milice zavaruje administrativno

izvršitev njegovih sklepov in odločb, da mora na ukaz predsednika občinskega ljudskega odbora opravljati določene naloge.

Izjemna moč krajevnih odborov oziroma skupščin se je kazala v tem da so v soglasju z republiškim sekretarjem za notranje zadeve ustanavljali in odpravljali postaje oziroma oddelke milice, imenovali vodstvene starešine enot, komandir postaje milice v občini je bil za svoje delo in delo enote odgovoren občinski skupščini in njenemu svetu za notranje zadeve.

Kasneje je zakonodaja prinesla nekaj sprememb, povečala se je moč in vpliv republiškega sekretarja za notranje zadeve.

V okviru družbene samozaščite in splošnega ljudskega odpora je bila 1976. leta vzpostavljena narodna zaščita, ki je v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah skrbela za varovanje pogojev dela, družbeno lastnino in objekte skupnega pomena, za varovanje reda in zagotavljanje varnega in mirnega življenja.

Leta 1980 so občine dobile zakonsko možnost, da občinska skupščina ustanovi organ za nadzor nad izvajanjem predpisov o javnem redu in miru, parkiranju motornih vozil in komunalni urejenosti. Pravice, dolžnosti in obveznosti teh delavcev je lahko določil odlok občinske skupščine, hkrati pa je bila občinski skupščini podeljena pravica, da postaji milice s splošnim delovnim področjem daje smernice in napotke za opravljanje njenih nalog, pomembnih za varnost v občini.

Leta 1991 pa je prišlo do razpada Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) in do ustanovitve neodvisne države Republike Slovenije, ki je s svojo zakonodajo in razvojem policije in občinskih redarstev prišla do stopnje razvoja, kot smo ji priča. Občinska redarstva vse bolj pridobivajo na svoji veljavi tako med prebivalstvom, kot tudi na zakonski podlagi z Zakonom o varnosti cestnega prometa (2004), Zakonom o prekrških (2003), Zakonom o varstvu javnega reda in mira (2006) ter Zakonom o občinskem redarstvu (2006).

Na podlagi prvega odstavka 6. člena Zakona o občinskem redarstvu (Uradni list RS, št. 139/2006, ZORed) je Občinski svet Občine Žužemberk na predlog župana Franc Škufca in na podlagi usklajevanja s Policijsko postajo Dolenjske Toplice, na seji dne 2008, sprejel

OBČINSKI PROGRAM VARNOSTI OBČINE ŽUŽEMBERK

s katerim se v Občini Žužemberk na podlagi ocene varnostnih razmer podrobneje določa vrsto in obseg nalog redarstva ter navedene naloge usklajuje s predpisi, programskimi dokumenti Ministrstva za notranje zadeve in policije na področju javne varnosti ter z drugimi potrebami varnosti v občini. Pri tem so za Občinski program varnosti Občine Žužemberk (v nadaljevanju: OPV OŽ) in za delovanje Medobčinskega redarstva občine Dolenjske Toplice, Mirna Peč in Žužemberk (v nadaljevanju: Medobčinsko redarstvo oziroma MOR) ključnega pomena predvsem Zakon o občinskem redarstvu, Zakon o varstvu javnega reda in miru, Zakon o varnosti cestnega prometa, Zakon o prekrških, Zakon o lokalni samoupravi in občinski odloki.

Občinski program varnosti OŽ obsega cilje, ki na celovit način urejajo oziroma zagotavljajo ustrezno stopnjo in kvaliteto varnosti v občini. To se bo dosegalo z ustrezno varnostno politiko ter sistemskimi, pravnimi in organizacijskimi predpisi ter ukrepi organov in služb OŽ ter konkretnimi ukrepi MOR, ki bodo usmerjeni v zagotavljanje javne in druge varnosti v občini.

OPV OŽ je zasnovan razvojno in hkrati dovolj konkretno ter ima naravo priporočil in programskih smernic, ki se bodo lahko realizirala skozi letne programe dela organov in služb OŽ ter redarjev MOR. Realizacija vseh ciljev OPV pa bo odvisna tudi od razpoložljivih finančnih sredstev, ki jih občina namenja za to področje dela ter od pravilnega razumevanja varnosti, kot temeljne človekove vrednote in potrebe, s strani tistih, ki odločajo o finančnih in drugih vložkih v varnost.

Zato je namen OPV OŽ dvigniti tudi varnostno kulturo vseh tistih, ki se tako ali drugače v občini srečujejo z varnostnimi problemi in vprašanji in so v okviru svojih pristojnosti odgovorni za varnost, cilj OPV pa je tudi vzpodbuditi vse druge, ki jim je občina Žužemberk dom ali poslovni oziroma drugi center, k samozaščitnemu varnostnemu ravnanju.

Za uresničitev vseh navedenih in mnogih drugih varnostnih ter samozaščitnih ciljev pa bo vsekakor zelo pomembno sodelovanje vseh občinskih organov in služb ter MOR z državnimi in drugimi organi, službami, institucijami ter civilno družbo in sosednjimi občinami ter njihovimi organi in seveda predvsem s sosednjimi občinskimi redarstvi.

1. UVOD

OPV OŽ je temeljni strateško - varnostni dokument, s katerim so opredeljena izhodišča in usmeritve za zagotavljanje javne varnosti ter varnega in kvalitetnega življenja prebivalcev in obiskovalcev občine. Namen OPV je določiti enotne kriterije za zagotavljanje javne varnosti v občini in opredeliti ukrepe ter ravnanja pristojnih, ki zagotavljajo javno varnost in javni red na območju občine.

Pojem javna varnost lahko opredelimo kot dobrino, ki jo lahko pridobivamo in uživamo na družbeno organiziran način, ki mora biti v določeni količini na razpolago vsem članom družbe, ki ima to posebno značilnost, da se zagotavlja vedno le na javnopraven, na državo naslonjen in zato arbitraren način, ki jo lahko zagotavljamo samo in izključno prek države. Pomeni tudi stanje, v katerem so izključeni materialni protipravni akti, s katerimi se rušijo ali ogrožajo temeljne svoboščine in pravice občanov, osnovni elementi družbene ureditve ali druge zaščitene vrednote.

Namen OPV OŽ je tudi načrtno zagotavljati kvaliteto javnega prostora in območij v občini. Kvaliteten javni prostor pomeni predvsem zadovoljstvo občanov z okoljem, kjer živijo in delajo ter z okoljem kjer se šolajo in igrajo njihovi otroci. Kvaliteten javni prostor tudi pomeni zadovoljivo stopnjo javne varnosti in javnega reda; to pa konkretno pomeni, da so občinske ceste, ulice, parki in drugi odprti prostori čisti, varni in urejeni.

OPV OŽ je zelo pomemben in temeljni dokument, v katerem so na podlagi nacionalno -varnostne politike in strategije zajeti ukrepi in naloge, ki so ključnega pomena za delovanje vseh organov in služb OŽ, predvsem pa za delovanje Medobčinskega redarstva. V njem so opredeljena tudi izhodišča za zagotavljanje varnosti v občini, cilji in ukrepi za zagotovitev teh ciljev na ta način, da so opredeljeni konkretni nosilci oziroma odgovorne službe za doseg želenih ciljev. Posebno pozornost pa OPV OŽ tudi finančnim sredstvom, ki so potrebna za doseg zgoraj navedenih ciljev.

Namen OPV OŽ je tudi vzpostaviti partnerski odnos med policijo in MOR pri zagotavljanju javne varnosti v lokalni skupnosti oziroma pri izvajanju vseh pristojnosti občinskih redarjev, ki so opredeljene v 3. členu Zakona o občinskem redarstvu. Prav zaradi tega so v OPV OŽ opredeljene tudi zakonske osnove za vzpostavitev in delo redarske službe ter za sodelovanje s Policijsko postajo Dolenjske Toplice, Občinskim svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, zasebno varnostnimi službami in drugimi pri zagotavljanju javne varnosti ter javnega reda na območju občine.

2. OCENA OGROŽENOSTI IN VARNOSTNIH TVEGANJ KOT STROKOVNA PODLAGA OBČINSKEGA PROGRAMA VARNOSTI OBČINE ŽUŽEMBERK

Za oceno ogroženosti in varnostnih tveganj, kot strokovno podlago za pripravo OPV OŽ je pomemben posnetek stanja varnosti v občini Žužemberk, analiza in ocena varnostnih tveganj ter identificiranje in obvladovanje varnostnih tveganj. To so

tudi sestavine »**Ocene varnostnih razmer v Občini Žužemberk**«, katera pa je tudi **najpomembnejša priloga Občinskega programa varnosti Občine Žužemberk** ter je njegov neločljiv in sestavni del.

2.1 POSNETEK STANJA IN UPORABLJENE METODE POTREBNE ZA IZDELAVO OCENE OGROŽANJA

Za posnetek stanja varnostnih razmer na območju OŽ in oceno ogroženosti in varnostnih tveganj so bili zbrani ustrezni podatki od MOR ter drugih organov in služb OŽ, Občinskega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu OŽ ter Policijske postaje Dolenjske Toplice (v nadaljevanju: PP Dolenjske Toplice), ki je zagotovila podatke o javnem redu in miru, varnosti cestnega prometa oziroma predvsem o prometnih nesrečah ter o kaznivih dejanjih. Mnogi podatki pa so bili pridobljeni iz drugih uradnih javnih evidenc, ki so bile dostopne.

Opravljen je bil tudi operativni pregled posameznih območij, cest, trgov, parkirnih mest, javnih poti, rekreacijskih površin in drugih javnih prostorov, kjer je varnostna problematika večja oziroma kjer je bilo za pričakovati, da je večja ogroženost varnosti in varnostnih tveganj. Opravljen pa je bil tudi ogled nekaterih zgradb in objektov naravne in kulturne dediščine, športnih centrov in drugih prireditvenih prostorov, ki so pomembni iz vidika Zakona o javnih zbiranjih oziroma ogrožanja javnih shodov in javnih prireditvev.

V okviru priprave OPV za OŽ je bil opravljen informativni pregled organiziranosti in delovanja organov in služb znotraj OŽ, temeljitejši vpogled v organiziranost in delovanje posameznih organov in služb OŽ pa je bil opravljen pri tistih organih in službah, ki so delovno povezani z Medobčinskim redarstvom in tistih organov in služb, ki so v okviru svojih pristojnosti odgovorni tudi za varnost oziroma posamezna varnostna področja.

Z namenom priprave kvalitetnega, vsebinsko bogatega in z vidika zagotavljanja varnosti v OŽ, so bili za potrebe OPV, pregledani zakonski in drugi predpisi ter dokumenti in drugo gradivo, ki se tako ali drugače nanaša na zagotavljanje varnostnih razmer v OŽ in na vzpostavitev MOR.

Pred začetkom izdelave OPV OŽ je bil opravljen razgovor z vodjo MOR in komandirjem PP Dolenjske Toplice. Z vodjo MOR pa je bilo v času nastajanja OPV OŽ opravljenih več konstruktivnih pogovorov, ki so prispevali k kvaliteti pripravljenega OPV OŽ.

2.2 ANALIZA IN OCENA OGROŽENOSTI TER VARNOSTNIH TVEGANJ

Analiza in ocena ogroženosti ter varnostnih tveganj za območje Žužemberka je bila opravljena na podlagi statističnih podatkov, ki so bili pridobljeni od PP Dolenjske Toplice, MOR, Občinskega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu OŽ ter organov in služb OŽ. Analiza je bila opravljena v sklopu petih področij in sicer: ogroženost javnega reda in miru, ogroženost varnosti cestnega prometa, ogroženost od kriminalnih pojavov, ogroženost javnih zgradb in objektov naravne in kulturne dediščine ter ukrepov MOR.

2.3 IDENTIFICIRANJE IN OBVLADOVANJE VARNOSTNIH TVEGANJ

Za identificiranje in obvladovanje varnostnih tveganj so bila obravnavana varnostna tveganja na področju varnosti cestnega prometa, varnosti občinskih javnih poti ter rekreacijskih in drugih površin, na področju zagotavljanja javnega reda in miru, na področju preprečevanja kriminalnih dejanj, na področju zagotavljanja varnosti javnega premoženja ter naravne in kulturne dediščine, na področju javnih shodov in prireditev ter na področju varstva okolja.

V okviru navedenega pa so nakazani načini obvladovanja varnostnih tveganj s strani MOR, hkrati pa so opredeljene tudi varnostne potrebe, izhajajoče iz **Ocene varnostnih razmer v Občini Žužemberk** oziroma iz analize in ocene ogroženosti ter varnostnih tveganj.

3. NAMEN VZPOSTAVITVE REDARSTVA PO ZAKONU O OBČINSKEM REDARSTVU

3.1 SPLOŠNO O NAMENU VZPOSTAVITVE REDARSTVA

Zakon o občinskem redarstvu (2006) ureja delo občinskega, mestnega in medobčinskega redarstva (v nadaljevanju: redarstvo) tako, da izhaja iz načela enakosti pred zakonom, ki izključuje samovoljo občinskega, mestnega in medobčinskega redarja (v nadaljevanju: redar) ter preseganje njegovih pooblastil, saj po načelu strokovnosti z nadzorom nad opravljanjem redarske službe ne dopušča dvomov v korektnost dela redarja. Hkrati besedilo zakona temelji na načelu delitve odgovornosti med posameznimi nosilci nalog s področja varnosti v Republiki Sloveniji. Zakon o varnosti cestnega prometa (v nadaljevanju: ZVCP), ki določa pristojnost občine oziroma pooblastila redarstva na področju nadzora nad mirujočim prometom določa pristojnosti občin na ta način, da so predpisana pooblastila, ki jih hkrati z državnimi organi (policijo) izvršujejo redarstva.

Podobno rešitev vsebuje Zakon o varstvu javnega reda in miru (v nadaljevanju: ZVJRM), ki določa, da občina oziroma njeni redarji ali redarstvo, na območju občine opravljajo naloge preprečevanja, odkrivanja in kaznovanja storilcev prekrškov zoper javni red in mir in sicer tako, da se ohranijo polna pooblastila pristojnih državnih organov. Zakon namreč določa, da ta nadzor opravljajo redarji in hkrati policisti, kar pomeni, da ne glede na določitev občinske pristojnosti, država svojo pristojnost ohrani. Vloga države oziroma policije je pri skupnih zadevah javne varnosti subsidiarna in še vedno odločilna. Če je javno varnostna zadeva takšne narave, da jo lahko rešuje redarstvo, je to njegova naloga. Policija nastopa šele, ko je to potrebno zaradi same narave stvari, npr. zahtevnost, stopnja nevarnosti, javni interes ipd., ali če tako sama oceni. V trenutku, ko policija iz takšnih ali drugačnih razlogov prevzame zadevo, je delovanje redarjev pod njenim poveljstvom. Policija tudi sicer v okviru zakona nudi redarstvu strokovno in operativno pomoč.

V skladu z Zakonom o občinskem redarstvu (v nadaljevanju: ZORed) so občine, mestne občine oziroma več občin skupaj (medobčinsko redarstvo) dolžne zagotoviti kadrovske, materialne in druge pogoje za delo redarstva. Država lahko v sodelovanju z organi lokalne oblasti načrtuje določene oblike uresničevanja javnih varnostnih ciljev iz njene pristojnosti s pomočjo redarstva in za to zagotovi tudi ustrezna finančna sredstva, npr. varovanje državne strateške infrastrukture na lokalnem območju, državnih prireditev ipd. Občinsko redarstvo je del občinske uprave, njena samostojna notranja organizacijska enota. Delovno področje občinskega redarstva, s katerim so določena njegova pooblastila, določi zakon in občina z odlokom. V okviru svojega delovnega področja je redarstvo prekrškovni organ občine. Redarstvo vodi vodja, katerega položaj določa zakon in odlok o ustanovitvi redarstva.

3.2 POGOJI ZA OPRAVLJANJE NALOG POOBLAŠČENIH URADNIH OSEB REDARSTVA

V skladu z Zakonom o javnih uslužbencih (v nadaljevanju: ZJU) in Zakonom o prekrških (v nadaljevanju: ZP-1) so z ZORed določeni tudi pogoji, ki jih morajo izpolnjevati pooblašene uradne osebe (v nadaljevanju PUO) redarstva. To so vsi tisti uradniki, ki imajo pooblastila za vodenje postopka in odločanje v prekrškovnem postopku ter pooblastila po Zakonu o občinskem redarstvu. Z določbami zakona, ki določajo naloge vodje redarstva ter določbami, ki določajo razmerja med občinsko oziroma mestno upravo in redarstvom, je zagotovljeno, da se lahko občinska redarstva, mestna redarstva in medobčinska redarstva organizirajo in delujejo kot strokovni organi. S takšno ureditvijo se zagotavlja spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter načela sorazmernosti v postopkih občinskega redarstva.

PUO redarstva morajo izpolnjevati splošne pogoje, določene z ZJU, opraviti predpisan preizkus znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku ter preizkus znanja za opravljanje nalog redarstva in za uporabo pooblastil redarja.

Usposobljenost PUO redarstva za opravljanje nalog redarstva, uporabo pooblastil, določenih z zakonom, ter za ravnanje z napravami in tehničnimi sredstvi se zagotavlja s strokovnim usposabljanjem in obdobjim izpopolnjevanjem ter preizkusom znanja.

3.3 UPORABA POOBLASTIL IN PRISILNIH SREDSTEV REDARJEV

ZORed natančneje določa način določanja in izvajanja pooblastil redarja, ki pri opravljanju svojega dela prihaja neposredno v stik z državljanji. Pooblastila redarja niso enaka policijskim pooblastilom. Njegova pooblastila so prilagojena nalogam za zagotavljanje javne varnosti in javnega reda na območju občine oziroma nalogam na področju prometa, varovanja javnega reda in miru, obravnavi prekrškov zoper javni red in mir ter nalogam pri varovanju javnega premoženja in nalogam varovanja naravne in kulturne dediščine. Za uporabo prisilnih sredstev redarjev pa se smiselno uporabljajo določbe Zakona o policiji in podzakonskih predpisov, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov.

ZORed upošteva, da redarji ne izdajajo in vročajo le plačilnih nalogov, ki so v skladu z ZP-1, temveč so v neposrednih stikih z ljudmi v različnih okoliščinah in situacijah, v katerih lahko pride do nepravilnega ali celo nezakonitega in nesorazmernega ravnanja. Prav zaradi tega ZORed z 19. členom omogoča ljudem, ki izrazijo svoje nestrinjanje z ravnanji redarjev ali izrazijo sum v upravičenost, zakonitost in sorazmernost uporabe njihovih pooblastil, da se zoper njihove postopke pritožijo, ter da so po predpisanem postopku ugotovljene nepravilnosti redarjev ustrezno odpravljene ter zoper odgovornega redarja izrečeni z zakonom predpisani ukrepi (ZJU).

3.4 PREVENTIVNA IN REPRESIVNA VLOGA REDARJEV

Preventivna oblika dela redarjev je vsekakor najbolj razširjena oblika preprečevanja kršitev, saj se z vsebino delovanja ne posega v temeljne človekove svoboščine in njihove pravice (nalaganje materialnih obveznosti, izrekanje kazni...), temveč se cilj dosega z opozarjanjem, poučevanjem ter drugimi oblikami delovanja, s katerim se poskuša posameznika ali širšo javnost prepričati o nepravilnosti ravnanja, ki predstavlja kršitev predpisa ali drugo družbeno nesprejemljivo in moteče dejanje. Tako preventivna oblika dela oziroma preventiva velja za prijaznejšo in mehkejšo obliko delovanja redarja, s katero se poskuša preprečiti nastanek kršitve ali jo odpraviti.

Represivna oblika dela redarjev velja kot trša oblika delovanja, saj je že iz opisa preventivnega delovanja mogoče ugotoviti, da so opozorila v veliki meri odvisna od nadaljnjih ukrepov, ki predstavljajo posledico pri kršitvi. V primerih, kadar cilja ni mogoče doseči zgolj z opozorili, je potrebno poseči po ukrepih, ki kršitelje sankcionirajo z mandatno kaznijo ali drugimi oblikami materialne odgovornosti, zaradi storitve prekrška.

Večina zakonskih in lokalnih predpisov v svoji vsebini predvideva kazenske določbe za posamezne kršitve. Pri tem je seveda najprej dana možnost preventivnega ukrepa, velikokrat pa je kršitev že v samem začetku takšna, ki ne dopušča uporabe preventivnih ukrepov.

Med represivne ukrepe redarjev lahko med drugim uvrstimo: izrek mandatne kazni, izrekanje mandatnih kazni z vročanjem plačilnih nalogov na kraju samem, podajanje predlogov sodniku za prekrške za uvedbo postopka o prekršku, itd.

4. CILJI OBČINSKEGA PROGRAMA VARNOSTI OBČINE ŽUŽEMBERK

Osnovni cilj OPV OŽ je zagotoviti zadovoljivo stanje javne varnosti oziroma javnega reda na območju občine Žužemberk z MOR. To pomeni, da je potrebno s pravno sistemskimi, organizacijskimi in konkretnimi ukrepi zagotoviti večjo stopnjo javne varnosti v občini. S pomočjo vseh teh ukrepov se zagotavlja kvalitetnejše življenje v občini ter odpravlja posamezne odklonske pojave.

Delo MOR mora biti usmerjeno v preprečevanje in odkrivanje kršitev, ki predstavljajo večjo nevarnost za javni red in imajo škodljive posledice za osebe, premoženje in okolje. Zato mora MOR v primeru zaznane kršitve ukrepati sorazmerno, v skladu z naravo kršitve in njenimi posledicami.

4.1 STRATEŠKI CILJ

V okviru priprave Občinskega programa varnosti OŽ je strateški cilj dvig kakovosti življenja in dela občanov Občine Žužemberk, kakor tudi vseh tistih, ki so kakor koli drugače vpeti v bivalno oziroma delovno okolje občine Žužemberk. Poleg tega je strateški cilj OPV OŽ dvig stopnje javne varnosti in javnega reda ter varnosti na sploh na območju Žužemberka .

Ta cilj je krovni cilj za zagotavljanje varnosti v občini Žužemberk z MOR. Njegova vsebina izhaja iz nacionalne varnostne politike, iz zakonskih določil, iz nacionalnih programov varnosti in iz splošnih varnostnih potreb slovenskih mest in občin. Gre za dolgoročni cilj dvigovanja stopnje javne varnosti oziroma varnosti prebivalcev v mestih in občinah ter seveda tudi v občini Žužemberk.

Aktivnosti in ukrepi za doseganje cilja:

- upoštevanje pravnih predpisov, ki na nacionalni in lokalni ravni urejajo varnost cestnega prometa, javnega reda in miru ter naravne in kulturne dediščine,
- upoštevanje programskih usmeritev Ministrstva za promet glede varnosti v cestnem prometu, Ministrstva za notranje zadeve in Policije glede varnosti v cestnem prometu, varnosti javnega reda in miru, preprečevanja kriminalnih pojavov ter varovanja ljudi in premoženja,
- izvajanje (spodaj navedenih) operativnih ciljev,
- preprečevanje prekrškov, kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj,
- obvladovanje varnostnih tveganj,
- zmanjševanje posledic (škod in izgub) nastalih zaradi izrednih dogodkov kot so naravne nesreče, prometne nesreče, onesnaževanje okolja, poškodovanje javnih zgradb ter poškodovanje objektov s statusom naravne in kulturne dediščine,
- uvajanje standardov kakovosti varovanja ljudi, premoženja, javnega prostora, javnih zgradb, okolja ter naravne in kulturne dediščine in
- vzpostavitev strokovnega izobraževanja redarjev MOR, ki bo omogočalo pridobitev potrebnih znanj, spretnosti in kompetenc za profesionalno izvajanje pristojnosti redarskih služb in pooblastil redarjev kot pooblaščenih uradnih oseb.

4.2 OPERATIVNI CILJI

4.2.1 Varnost cestnega prometa

V okviru varnosti cestnega prometa je cilj OPV OŽ zmanjšanje števila prometnih nesreč in njihovih posledic, zmanjšanje prometnih prekrškov na cestah v naseljih in na občinskih cestah izven naselij, zagotovitev prevoznosti in prehodnosti intervencijskih poti ter povečanje pretočnosti prometa z operativno dinamiko Medobčinskega redarstva in PP Dolenjske Toplice.

Varnost v cestnem prometu v OŽ še vedno ni zadovoljiva, kljub novo sprejetem zakonu na tem področju, saj se pred leti postavljeni cilji prometne varnosti še vedno niso v celoti uresničili. Tako se v cestnem prometu še vedno pojavlja preveč cestno prometno-varnostnih tveganj, ki jih je treba obvladati s stalnim in profesionalnim policijskim in redarskim nadzorom, z izboljšanjem rednega in

investicijskega vzdrževanja cest, s širitvijo parkirnih kapacitet, s povečanjem nadzora nad parkirnimi površinami ter z dvigom profesionalnosti policistov in redarjev pri obvladovanju kršiteljev cestno prometnih predpisov in temeljnih vzrokov prometnih nesreč (hitrost, alkohol).

Tudi v OŽ so zastavljeni ambiciozni cilji, da se izboljša prometna varnost. Pri tem je potrebno izhajati iz dejstva, da so za stanje prometne varnosti v kraju Žužemberk soodgovorni PP Dolenjske Toplice, MOR, inšpekcijske službe in drugi. Zato je v OŽ nujno potrebno zagotoviti tudi kvalitetno sodelovanje z Občinskim svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu v OŽ. Vsi pristojni organi in službe OŽ ter MOR pa mora v okviru svojih pristojnosti krepiti in vplivati na ustvarjanje ustrezne prometno varnostne kulture vseh udeležencev v cestnem prometu.

Za uresničitev zelo pomembnega cilja, s katerim se zagotavlja varnost cestnega prometa, morajo pristojni organi in službe Občine Žužemberk v okviru svojih pristojnosti storiti predvsem naslednje:

- sprejeti je potrebno Program varnosti cestnega prometa v OŽ (3. odstavek 22. člena Zakon o varnosti cestnega prometa (Ur. l. RS, št. 133/2006, ZVCP-1- UPB4),
- uporabiti oceno prometne ogroženosti in tveganj v cestnem prometu pri izdelavi letnega načrta dela MOR za področje varnosti v cestnem prometu,
- skleniti pisni protokol o sodelovanju med MOR in PP Dolenjske Toplice,
- redarjem MOR je potrebno omogočiti, da si pridobijo pravno, strokovno in drugo, predvsem praktično znanje za nadzor in urejanje cestnega prometa,
- redarje MOR je potrebno opremiti z ustreznimi vozili in opremo za nadzor ter urejanje prometa na mestnih ulicah, na občinskih cestah in drugih javnih poteh na območju občine Žužemberk,
- redarji MOR se morajo usposobiti za ravnanje z napravami in tehničnimi sredstvi, ki jih uporabljajo pri svojem delu,
- v letnem načrtu dela MOR se mora med drugim opredeliti tudi naloge v zvezi nadzora prometne signalizacije in opredeliti naloge za večjo varnost otrok,
- poskrbeti je potrebno tudi za pregled prometne signalizacije in podati predloge za morebitne spremembe, zlasti z vidika varnosti otrok, pešcev in kolesarjev (vrtci, šole, zdravstveni zavodi, igrišča, stanovanjska naselja).

4.2.2 Varstvo javnega reda in mira

V okviru obvladovanja javnega prostora oziroma območja je cilj OPV OŽ zagotoviti fizično prisotnost redarjev na javnih območjih in prostorih na način, ki je v skladu z varnostno politiko, oceno varnostnih razmer ter s pravnimi predpisi in varnostno stroko.

Zakon o javnem redu in miru opredeljuje javni red in mir kot stanje, v katerem je zagotovljeno neovirano izvrševanje pravic in dolžnosti po ustavi in zakonih. Namen zakona je zato neposredno uresničevanje pravice ljudi do varnosti in dostojanstva z varovanjem pred dejanji, ki posegajo v telesno in duševno celovitost posameznika, ovirajo izvrševanje pravic in dolžnosti ljudi, državnih organov, organov samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil.

Vzdrževanje javnega reda in miru je delovanje skupnosti, torej tudi OŽ, ki preko svojih organov in služb, s predpisi in različnimi ukrepi zagotavljajo, da se prepreči ravnanja in nevarnosti, ki ogrožajo varnost ter javni red in mir, kadar ta grozi skupnosti ali posamezniku.

Javni red in mir je dobrina, ki izključuje vsa protipravna dejanja, s katerimi se kršijo splošna pravila vsakdanjega dela in življenja. Javni red in mir je stanje, v katerem je zagotovljeno varno in mirno počutje ljudi, njihovo neovirano gibanje na javnih krajih in drugih površinah, uporaba javnih objektov, stanovanj in drugih prostorov, nemoteno opravljanje uradnih opravil državnih in drugih organov, organizacij in skupnosti oziroma stanje, s katerim se zagotavlja optimalna varnost znotraj družbene skupnosti. Javni red torej pomeni nek minimum socialnih pravil, ki jih velika večina prebivalstva razume kot nujno potrebne za svoje sožitje.

Vzdrževanje javnega reda in miru je torej delovanje skupnosti (tudi skupnosti OŽ), ki s predpisi in ukrepi državnih in drugih organov zagotavlja, da se preprečijo in obvladujejo ravnanja in nevarnosti, ki ogrožajo varnost ter javni red in mir, kadar ta grozi skupnosti in posamezniku. Gre torej za škodljiva ravnanja skupin ali posameznikov, ki se na javnem kraju nedostojno, drzno ali nasilno vedejo, ki

ustvarjajo nered v gostinskih lokalih, na javnih shodih in na javnih prireditvah, ki uporabljajo nevarne predmete ali nevarne snovi, ki povzročajo hrup, ki beračijo, nedovoljeno kampirajo in prenočujejo na javnih krajih, ki ustvarjajo vandalizem, nehumano in v nasprotju s predpisi uporabljajo in vodijo živali, uničujejo državne simbole in pišejo po zgradbah. Vsa navedena škodljiva in kazniva ravnanja zmanjšujejo kakovost bivanja in gibanja na javnih površinah in v javnih prostorih.

Prav zaradi tega imajo redarstva in redarji pristojnosti, pooblastila in naloge, s katerimi se lahko aktivno vključijo v proces kontinuiranega zagotavljanja javnega reda in miru na območju občine.

Za uresničitev zelo pomembnega cilja, s katerim se zagotavlja javni red in mir v OŽ, morajo njihovi pristojni organi in službe v okviru svojih pristojnosti storiti predvsem naslednje:

- uporabiti oceno ogroženosti in varnostnih tveganj na področju zagotavljanja javnega reda in miru pri izdelavi letnega načrta dela MOR za področje javnega reda in miru,
- zagotoviti dobro usposobljenost redarjev MOR na področju poznavanja pooblastil občinskih redarjev za obvladovanje javnega reda in miru,
- zagotoviti dobro usposobljenost redarjev MOR za zakonito in strokovno uporabo prisilnih sredstev in drugih ukrepov,
- zagotoviti ustrezno usposobljenost redarjev MOR za hitre odzive na klice v sili in za ravnanje ter ukrepanje v tveganih okoliščinah,
- zagotoviti najustreznejšo in kvalitetno opremo redarjev MOR za obvladovanje kršiteljev,
- skleniti pisni protokol o sodelovanju med MOR in PP Dolenjske Toplice, s katerim se mora med drugim zagotoviti ustrezno strokovno pomoč s strani PP Dolenjske Toplice.

4.2.3 Varnost občinskih javnih poti in rekreacijskih površin

V okviru varnostnega obvladovanja javnih poti in rekreacijskih površin je cilj Občinskega programa varnosti OŽ zagotoviti na teh poteh in površinah prisotnost redarjev, ob strokovni pomoči policistov.

Javne poti, rekreacijske in druge javne površine, zlasti tiste v manj obljudenih in odmaknjenih krajih, predstavljajo določena varnostna tveganja za ljudi, prisotne na takih krajih. Takšne javne poti in rekreacijske površine se nahajajo tudi na območju OŽ. Na teh poteh in površinah so tveganja največkrat kriminalne narave. Zaradi tega je priporočljivo, da se redarji MOR usposobijo za odzive na klice v sili in na ustrezno ukrepanje, do prihoda policistov.

Za uresničitev cilja, s katerim se zagotavlja varnostno obvladovanje javnih poti in rekreacijskih površin v občini Žužemberk, morajo njihovi pristojni organi in službe v okviru svojih pristojnosti storiti predvsem naslednje:

- izdelati seznam varnostno ogroženih poti, krajev, površin in točk na območju občine Žužemberk glede na oceno ogroženosti in varnostnih tveganj,
- skleniti pisni protokol o sodelovanju MOR in PP Dolenjske Toplice,
- izdelati načrt obhodov varnostno ogroženih poti, krajev, površin in drugih varnostno problematičnih območij,
- redarjem MOR je potrebno zagotoviti zanesljiva sredstva zvez za komuniciranje s Policijsko postajo Dolenjske Toplice,
- redarjem MOR je potrebno zagotoviti tudi ustrezna vozila za varnostne obvoze ogroženih poti, krajev, površin, trgov in drugih varnostno problematičnih območij.

4.2.4 Pretočnost intervencijskih poti

V okviru varnostnega obvladovanja intervencijskih poti je cilj Občinskega programa varnosti OŽ zagotoviti na teh poteh prisotnost redarjev MOR .

Intervencijske poti so namenjene lažji in hitrejši dostopnosti intervencijskih vozil (policija, gasilci, reševalci idr.) v primeru intervencijskih posegov. V primeru neprevoznosti oziroma neprehodnosti se povečujejo intervencijski časi, kar

posledično vpliva na povečano stopnjo ogroženosti zdravja in življenja ljudi, varnosti premičnega in nepremičnega premoženja oziroma nasploh javne varnosti in javnega reda na območju občine Žužemberk. Zaradi tega je potrebno zagotoviti, da občinski redarji spoznajo območja na katerih se nahajajo intervencijske poti, in da lahko na ta način, s svojim ukrepanjem zagotovijo optimalno prevoznost oziroma prehodnost intervencijskih poti.

Za uresničitev cilja, s katerim se zagotavlja varnostno obvladovanje intervencijskih poti v občini Žužemberk, morajo njihovi pristojni organi in službe v okviru svojih pristojnosti storiti predvsem naslednje:

- izdelati načrt intervencijskih poti na območju občine Žužemberk in sicer na podlagi ocene ogroženosti in varnostnih tveganj,
- skleniti pisni protokol o sodelovanju MOR in PP Dolenjske Toplice,
- izdelati načrt obhodov intervencijskih poti,
- redarjem MOR je potrebno zagotoviti kvalitetna in zanesljiva sredstva zvez za komuniciranje s Policijsko postajo Dolenjske Toplice,
- redarjem MOR je potrebno zagotoviti ustrezna vozila za varnostne obvoze intervencijskih poti.

4.2.5 Varnost zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine

V okviru preprečevanja ogroženosti naravne in kulturne dediščine (zgradb, spomenikov ipd.) in napadov nanjo na območju občine Žužemberk je cilj Občinskega programa varnosti OŽ, da se zagotovi optimalna varnost navedenih zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine.

Varstvo kulturne dediščine je urejeno z Zakonom o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS, št. 7/1999 in spremembe in dopolnitve št.: 110/2002, 126/2003, 63/2007 in 16/2008). Po tem zakonu imajo določene pristojnosti tudi lokalne skupnosti. Na splošno pa velja, da je ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine ter preprečevanje ogroženosti zgradb, muzejev, arheoloških najdišč, grobišč, spomenikov in drugih nepremičnih in premičnih objektov, ki imajo status kulturne dediščine, skrb vseh in vsakogar (4. člen zakona). Zato so redarji kot pooblaščenec uradne osebe tudi tisti subjekti, ki so dolžni skrbeti za preprečevanje ogroženosti in napadov na te objekte, kot tudi za zaščito sledov in ustrezno obveščanje policije ob morebitnem poškodovanju takega objekta.

Ob tem velja poudariti, da so na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zasebnem varovanju (Ur. list RS, št. 102/2007) in Uredbe o obveznem organiziranju službe varovanja (Ur. list RS, št. 43/2008) gospodarske družbe, samostojni podjetniki posamezniki, zavodi, državni organi in organizacije dolžni organizirati službo varovanja, če hranijo arhivsko gradivo in predmete, ki predstavljajo kulturno dediščino. Navedeni zavezanci lahko v ta namen organizirajo lastno varnostno službo v skladu z Zakonom o zasebnem varovanju ali pa sklenejo za varovanje pogodbo z zasebno varnostno službo oziroma subjekti, ki so določeni v 3. členu Zakona o zasebnem varovanju (to so službe, ki se profesionalno ukvarjajo z zasebnim varovanjem).

Prav iz tega razloga je nujno, da MOR pri preprečevanja ogroženosti naravne in kulturne dediščine (zgradb, spomenikov ipd.) in napadov nanjo na območju občine Žužemberk sodelujejo z navedenimi zasebno varnostnimi službami ter da si izmenjuje podatke, ki so pomembni za skupno zagotavljanje varnosti navedenih zgradb in objektov.

Za uresničitev cilja, s katerim se zagotavlja varnost zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine v občini Žužemberk, morajo njihovi pristojni organi in službe v okviru svojih pristojnosti storiti predvsem naslednje:

- zagotoviti sodelovanje MOR z organizacijsko enoto Zavoda za varstvo kulturne dediščine, ki deluje na območju občine Žužemberk,
- MOR si mora priskrbeti oziroma izdelati seznam (evidenco) zgradb, spomenikov, muzejev in drugih objektov, ki imajo status naravne in kulturne dediščine,
- MOR si mora izdelati načrt obhodov objektov naravne in kulturne dediščine,
- MOR si mora priskrbeti podatke o dosedanjih namernih poškodbah in napadih na objekte naravne in kulturne dediščine,

- MOR lahko sklene pisni dogovor o sodelovanju z zasebnimi varnostnimi službami, v katerem mora imeti posebno mesto sodelovanje pri varovanju zgradb in objektov naravne in kulturne dediščine.

4.2.6 Varstvo okolja

V okviru varstva okolja na območju občine Žužemberk je cilj Občinskega programa varnosti OŽ izboljšati pregled nad stanjem in dogajanjem na področju varstva okolja ter povečati obseg, profesionalnost in učinkovitost nad obvladovanjem občinske okoljske problematike.

Skrb za varstvo okolja je eno od bistvenih postavk v zagotavljanju kakovosti javnega prostora in območij ter kakovosti življenja in dela občanov tudi v Žužemberku. Varstvo okolja urejajo številne evropske direktive, nacionalni predpisi, standardi in mednarodni sporazumi. V občini Žužemberk gre pri varstvu okolja za skrb v tem smislu, da se MOR aktivno vključi v proces implementacije Nacionalnega programa varstva okolja ter v proces uresničevanja občinske okoljske politike in občinskega programa varstva okolja.

Za uresničitev cilja, s katerim se zagotavlja varstvo okolja v občini Žužemberk, morajo njihovi pristojni organi in službe v okviru svojih pristojnosti storiti predvsem naslednje:

- da se redarji MOR v okviru izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja spoznajo z okoljsko zakonodajo, okoljsko problematiko in okoljsko politiko v občini Žužemberk,
- MOR se mora povezati z okoljsko inšpekcijo in skupaj z njo oblikovati sistem nadzora in ukrepanja zoper kršilce predpisov s področja varstva okolja,

5. VARNOSTNE POTREBE, IZHAJAJOČE IZ OCENE VARNOSTNIH RAZMER

Glede na »Oceno varnostnih razmer« in identificiranje varnostnih potreb v občini Žužemberk, je dovolj jasno izkazana potreba po obvladovanju te problematike. Razreševanje problematike na področju kriminalitete, javnega reda in miru ter varnosti v cestnem prometu in drugih obravnavanih področjih terja vrsto oblik skupnega dela PP Dolenjske Toplice, Medobčinskega redarstva in drugih dejavnikov v občini, ki lahko dajo na področju varnosti svoj prispevek. V tej zvezi je potrebno tesno sodelovanje še zlasti s policijsko postajo, zasebno varnostnimi službami, inšpekcijskimi službami ter Občinskim svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu OŽ.

Glede na navedeno mora MOR na območju občine Žužemberk delovati plansko in selektivno, čas dela pa je potrebno prilagajati potrebam varnosti. Podatki kažejo, da je nujno potrebno povečati prisotnost redarja na določenih varnostno izpostavljenih mestih in s tem zagotoviti njihovo prisotnost ter delovanje v skladu z veljavno zakonodajo in pričakovanji občanov.

Ob takšni oceni bi bilo priporočljivo, da bi na območju občine Žužemberk vsakodnevno delal en redar. Na ta način bi lahko MOR bistveno več delovalo preventivno in tako lažje delovalo v smeri community policing-a (v skupnost usmerjenega "policijskega" - varnostnega delovanja), ter s tem dejansko prispevalo k izboljšanju varnosti in tudi k povečanju občutka varnosti, ki je še kako pomemben za uresničitev strateškega cilja OPV OŽ, to je dviga kakovosti življenja in dela občanov ter dvig stopnje varnosti na območju občine Žužemberk.

6. ORGANIZIRANOST MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Med drugim je prav organizacija organov in služb, ki zagotavljajo varnost, tako na državni, kot občinski ravni, ključnega pomena v smislu izvajanja vseh njihovih pravic in dolžnosti oziroma njihovih pooblastil, ter s tem povezano učinkovitostjo njihovega delovanja ter prijaznostjo do uporabnikov, torej do drugih organov, služb, organizacij, civilne družbe in nazadnje do delovnih ljudi, občanov občine in drugih državljanov. Organiziranost Medobčinskega redarstva je določena Odlokom o ustanovitvi skupne občinske uprave-medobčinskega inšpektorata in redarstva (Ur. l. RS, št. 65/2005, 72/2007) in

Aktom o sistemizaciji delovnih mest v skupni občinski upravi-medobčinski inšpektorat in redarstvo, št.: 100-350/2008-01/08 z dne 22. 7. 2008, ki ga je sprejel župan Občine Dolenjske Toplice. Oba akta sta **priloga OPV OŽ**.

Akt o sistemizaciji ureja notranjo organizacijo in sistemizacijo delovnih mest skupne občinske uprave - medobčinski inšpektorat in redarstvo. Organizacija skupne občinske uprave je določena kot skupni organ občine Dolenjske Toplice, občine Mirna Peč in občine Žužemberk, ki opravlja naloge inšpekcijskega in redarskega nadzorstva ter naloge prekrškovnega organa na območju občin ustanoviteljic in sicer je organiziran kot enovit organ.

Sedež organa je v Občini Dolenjske Toplice, ki ima status sedežne občine in delodajalca. Pravice in obveznosti iz delovnega razmerja izvršuje do delavcev, zaposlenih v organu, župan Občine Dolenjske Toplice, torej župan sedežne občine.

Prav tako župan sedežne občine sprejema vse splošne kadrovske, organizacijske in druge splošne akte, na podlagi pooblastila županov občin ustanoviteljic.

Skupno občinsko upravo **vodi predstojnik občinske uprave**, ki je uradnik na položaju, **kot vodja medobčinske inšpekcije in redarstva ter prekrškovnega organa** občin ustanoviteljic. Vodja medobčinske inšpekcije in redarstva (v nadaljevanju: vodja MOR) mora ravnati v skladu z usmeritvami in nalogami, ki jih določijo župani in direktorji občin ustanoviteljic.

Tako deluje MOR v okviru skupne občinske uprave, ki je skupni organ občin Dolenjske Toplice, Mirna Peč in Žužemberk (tudi v nadaljevanju: MOR). Delovno področje Medobčinskega redarstva:

- zagotavlja pripravo občinskega in medobčinskega programa varnosti,
- nadzorovati varen in neoviran cestni promet v naseljih,
- varovati ceste in okolje v naseljih in na občinskih cestah zunaj naselij,
- skrbeti za varnost na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah,
- varovati javno premoženje, naravno in kulturno dediščino in
- vzdrževati javni red in mir.
- vodi prekrškovni postopek v skladu z zakonom,
- vodi predpisane evidence o izrečenih ukrepih in v zvezi s prekrškovnim postopkom,
- opravlja nadzor nad izvajanjem predpisov na območju občin Dolenjske Toplice, Mirna Peč in Žužemberk in drugih aktov, s katerimi navedene občine ureja zadeve iz svoje pristojnosti.

MOR vodi vodja medobčinskega redarstva oziroma predstojnik skupne občinske uprave (v nadaljevanju vodja MOR) in je za svoje delo odgovoren županom in direktorjem občinskih uprav občin ustanoviteljic.

7. KADROVSKI SESTAV MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

V Medobčinskem redarstvu sta sistemizirani dve delovni mesti in sicer:

- inšpektor- vodja medobčinske inšpekcije in redarstva in
- redar.

Obe delovni mesti sta tudi zasedeni. Pri tem pa je potrebno poudariti, da tako vodja MOR in redar svoje naloge opravljata za vse občine ustanoviteljice Dolenjske Toplice, Žužemberk in Mirna Peč.

8. VODENJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Naloge Medobčinskega redarstva, kot pooblaščen uradne osebe, opravljata vodja medobčinskega redarstva in en redar.

8.1 MESTO IN VLOGA VODJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Vodjo MOR imenujejo in razrešujejo župani občin Dolenjske Toplice, Mirna Peč in Žužemberk. Vodja MOR odloča o zadevah iz pristojnosti MOR, organizira in koordinira svoje in redarjevo delo z drugimi organi in službami ter v okviru svojih pooblastil odgovarja za zakonitost in strokovnost dela Medobčinskega redarstva.

8.2 DELO IN EVIDENTIRANJE DELA REDARJA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Redar MOR opravlja svoje delo na podlagi Zakona o občinskem redarstvu in drugih predpisih ter pravnih aktov občin Dolenjske Toplice, Žužemberk in Mirna Peč.

Svoje delo evidentira v okviru delovnega naloga in tedenskega poročila o delu redarja. Takšno evidentiranje dela je nujno potrebno zaradi narave dela redarjev, ki pri svojem delu uporabljajo pooblastila, ki posegajo v temeljne svoboščine ljudi in njihove pravice. Navedeni nalog in poročilo mora vodja Medobčinskega redarstva sprotno temeljito pregledati, zlasti pa tiste zapise, kjer redar zapiše postopek pri katerem je uporabil pooblastila in ukrepe proti kršilcem predpisov ter zapise, če je redar ukrepal proti drugim osebam, zaradi njihovega nezakonitega ali nedovoljenega ravnanja.

9. PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

9.1 PRAVNA PODLAGA ZA DELOVANJE REDARSTVA IN REDARJEV

Pravna podlaga za delovanje občinskega, mestnega in medobčinskega redarstva predstavljajo pravice in dolžnosti redarstev oziroma redarjev, ki so določene v Zakonu o občinskem redarstvu (ZORed), Zakonu o varstvu javnega reda in miru (ZJRM), Zakonu o varnosti cestnega prometa (ZVCP), Zakonu o prekrških (ZP-1), Zakonu o lokalni samoupravi (ZLS) in v občinskih odlokih.

Pravna podlaga za delovanje MOR pa sta Odlok o ustanovitvi skupne občinske uprave-medobčinskega inšpektorata in redarstva (Ur. l. RS, št. 65/2005, 72/2007) in Akt o sistemizaciji delovnih mest v skupni občinski upravi-medobčinski inšpektorat in redarstvo, št.: 100-350/2008-01/08 z dne 22. 7. 2008, ki ga je sprejel župan Občine Dolenjske Toplice. Z odlokom, je v skladu z 2. členom ZORed, ustanovljeno Medobčinsko redarstvo, z aktom o sistemizaciji pa je določena sistemizacija delovnih mest v MOR. Oba odloka sta **priloga** OPV Občine Žužemberk.

Ob tem je potrebno poudariti, da so temeljne pristojnosti redarstva določena v ZORed, ki ureja uresničevanje pristojnosti občine za ustanovitev in organizacijo ter določitev delovnega področja in nalog redarstva. Navedeni zakon tudi določa pogoje za opravljanje nalog PUO redarstva, pooblastila, uniformo, označbe in opremo redarjev ter vsebino in način vodenja evidenc.

ZORed v svoji osnovi neprestano uporablja terminologijo, s katero vse navezuje na občinsko redarstvo in občinskega redarja. Le 2. člen ZORed določa, da se lahko ustanovi tudi mestno in medobčinsko redarstvo, v katerih pa opravljajo naloge občinski redarji oziroma »redarji«. Tako se praviloma uradno ne uporablja pojma mestni redar in medobčinski redar. Tudi, ko zakon v 10. členu določa pooblastila redarjev, uporablja le pojem občinski redar.

9.2 PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA ZAKON OBČINSKEM REDARSTVU

Kot je bilo že zapisano je Zakon o občinskem redarstvu temeljni zakon za ustanovitev, organizacijo ter delovnega področja in nalog občinskega redarstva oziroma redarstva na sploh. Tako je v 2. odstavku 3. člena zakona določeno, da občinsko redarstvo na podlagi posameznih zakonov in občinskih predpisov, izdanimi na njihovi podlagi ter na podlagi OPV, skrbi za javno varnost in javni red na območju občine.

Glede na navedeno je Medobčinsko redarstvo pristojno:

- nadzorovati varen in neoviran cestni promet v naseljih,
- varovati ceste in okolje v naseljih in na občinskih cestah zunaj naselij,
- skrbeti za varnost na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah,
- varovati javno premoženje, naravno in kulturno dediščino in
- vzdrževati javni red in mir.

ZORed je torej temeljni sistemski in organizacijski predpis, ki ureja uresničevanje pristojnosti občin za ustanovitev in organizacijo ter določitev delovnega področja in nalog redarstva. Na tem mestu je treba poudariti, da naloge redarjev niso določene po principu *numerus clausus* (točno določeno število nalog), saj je v 1. odstavku 3. člena ZORed eksplicitno določeno, da delovno področje in naloge redarstva določa zakon ali na podlagi zakona izdan občinski predpis.

9.3 PRISTOJNOSTI MEDOČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA ZAKON O VARSTVU JAVNEGA REDA IN MIRU

V Zakonu o varstvu javnega reda in miru (Uradni list RS, št. 70/2006, ZJRM-1) je v določbi 1. odstavka 27. člena generalno opredeljena pristojnost občinskega redarstva za nadzor nad izvajanjem določenih določb tega zakona oziroma pristojnost za odločanje o posameznih prekrških, ki so opredeljeni v ZJRM-1.

Tako lahko MOR v skladu z določbami ZJRM-1 v prekrškovnem postopku odloča o naslednjih kršitvah:

- nedostojno vedenje (7. člen),
- beračenje na javnem kraju (9. člen),
- uporaba nevarnih predmetov (prvi odstavek 11. člena),
- poškodovanje uradnega napisa, oznake ali odločbe (12. člen),
- pisanje po objektih (13. člen),
- vandalizem (16. člen),
- kampiranje (18. člen),
- uporaba živali (19. člen) in
- neupoštevanje zakonitega ukrepa uradnih oseb (prvi in tretji odstavek 22. člena).

9.4 PRISTOJNOSTI MEDOČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA ZAKON O VARNOSTI CESTNEGA PROMETA

V Zakonu o varnosti cestnega prometa (Uradni list RS, št. 133/2006, ZVCP-1-UPB4) in Spremembe in dopolnitve zakona o varnosti cestnega prometa (or. List RS 37/2008) so opredeljena pooblastila redarstva na področju cestnega prometa v občini. Skladno z določbo 14. člena ZVCP lahko redarji MOR, zaradi zagotavljanja varnega in neoviranega cestnega prometa:

- urejajo in nadzirajo promet na cestah subjektov samoupravnih lokalnih skupnosti in državnih cestah v naselju,
- izvajajo nadzor nad ustavljenimi in parkiranimi vozili ter ovirami v naselju,
- izvajajo nadzor nad ravnanjem udeležencev cestnega prometa v območju umirjenega prometa in območju za pešce,
- ugotavljajo kršitve določb 113. člena ZVCP¹ o varstvu cest in okolja v naselju in na občinskih cestah zunaj naselja in

¹ 113. člen ZVCP: (1) Z uporabo vozila se ne sme povzročati čezmernega hrupa oziroma ropota ali kako drugače onesnažiti okolja. (2) Ko voznik na cesti vozilo ustavi za več kot tri minute ali ga parkira, mora takoj ugasniti motor. Ta določba se ne uporablja za vozila, pri katerih motor poganja naprave za opravljanje določenih del (vozilo za zbiranje in odvoz odpadkov, vozilo za čiščenje kanalov, avtomobilsko dvigalo ipd.). Prepovedano je sunkovito speljevanje, zaviranje ali ustavljanje. (3) Na cesti ali ob njej je prepovedano izpuščati, puščati, odlagati, odmetavati ali postavljati karkoli, kar bi oviralo potek prometa, ogrozilo njegovo varnost, škodovalo ljudem, živalim, rastlinam ali onesnažilo okolje. Zlasti je prepovedano vozišče močiti ali ovirati odtekanje vode z njega, odlagati nanj sneg ali led, postavljati stebričke, verige ali druge naprave za ograjevanje parkirnih prostorov oziroma preprečevanje parkiranja, puščati na njem zabojnike za smeti ali druge predmete, razsipati po njem sipek material, ga pomazati z mazili ali drugače pomastiti ali kako drugače onesnažiti. (4) Preden se vključi v promet na cesti s kolovozne poti ali druge zemljiške površine, mora voznik odstraniti z vozila zemljo ali blato, ki bi lahko onesnažilo vozišče. (5) Izvajalec gradbenih ali drugih del mora pri izvozu z gradbišča ali druge zemljiške površine, na kateri se izvajajo dela, očistiti zemljo ali blato z vozil, ki se s te površine vključujejo v cestni promet. (6) Zemljo ali blato, ki v primeru iz četrtega ali petega odstavka tega člena onesnaži vozišče, mora voznik oziroma izvajalec del takoj odstraniti z vozišča. Če tega ne stori, očisti vozišče na njegove stroške pristojni izvajalec rednega vzdrževanja cest.

- opravljajo nadzor prometa s samodejnimi merilnimi napravami za nadzor prometa, v katerih se prekrški slikovito dokumentirajo.

Pri opravljanju navedenih nalog redarji MOR izrekajo globe in opozorila ter izvajajo pooblastila in ukrepe, ki so preneseni nanje s tem in drugimi zakoni, ter ukrepe, določene z občinskimi predpisi.

Redarji MOR lahko pri opravljanju zgoraj navedenih nalog zahtevajo od voznika motornega vozila vozniško dovoljenje in prometno dovoljenje, od drugega

udeleženca cestnega prometa pa listino, s katero ugotovi njegovo istovetnost. Udeleženec cestnega prometa mora izročiti redarju zahtevano listino na vpogled.

9.5 PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA ZAKON O PREKRŠKIH IN ZAKON O LOKALNI SAMOUPRAVI

Redar je oseba, ki ima poseben status, ki mu ga določa ZORed in ostali zakoni ter podzakonski akti, v katerem so opredeljena njegova pooblastila. Iz vsebine pooblastil, ki so določena v ZORed, ZJRM, ZVCP, ZP-1 in občinskih odlokih lahko neposredno ugotovimo, da ima redar posebni status. Redar je skladno z določbo 126. člena Kazenskega zakonika² in zgoraj navedenimi predpisi, pooblaščen uradna oseba oziroma ima status pooblaščenice uradne osebe in hkrati vse pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz tega statusa. Tudi redarji, ki delajo v MOR imajo ob statusu PUO tudi status prekrškovnega organa.

Prekrškovni organi oziroma organi za odločanje o prekrških so določeni v 45. členu Zakona o prekrških.³ Z vidika redarstva je pomemben tudi Zakon o lokalni samoupravi⁴, ki v prvem odstavku 21. člena opredeljuje določene naloge občine na področju zagotavljanja nadzorstva nad krajevnimi prireditvami (javni shodi in javne prireditve) ter v zvezi z organiziranjem komunalno-redarske službe, ki skrbi za red v občini.

9.5 PRISTOJNOSTI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN REDARJEV GLEDE NA SPREJETE OBČINSKE ODLOKE V OBČINI ŽUŽEMBERK

Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 3/2007, ZP-1-UPB4) v 1. odstavku 3. člena določa, da se lahko prekrški določijo tudi z odlokom samoupravne lokalne skupnosti. V občini Žužemberk določajo pristojnosti MOR predvsem naslednji pravni akti:

² 126. člen KZ: (2) Uradna oseba po tem zakoniku je lahko: 1) poslanec državnega zbora, član državnega sveta in član lokalnega ali regionalnega predstavniškega telesa; 2) oseba, ki pri državnem organu opravlja uradne dolžnosti ali ima uradno funkcijo; 3) druga oseba, ki opravlja določene uradne dolžnosti na podlagi pooblastil, katera ji daje zakon ali na podlagi zakona izdani predpisi ali na podlagi zakona sklenjena pogodba o arbitraži; 4) vojaška oseba, ki je kot takšna določena s posebnimi predpisi, kadar gre za posebna kazniva dejanja, pri katerih je navedena uradna oseba, pa niso določena kot kazniva dejanja zoper vojaško dolžnost; 5) oseba, ki v tuji državi na katerikoli ravni opravlja zakonodajno, izvršilno ali sodno funkcijo, oziroma drugo uradno dolžnost in ki po vsebini izpolnjuje pogoje iz 1., 2. ali 3. točke tega odstavka; 6) oseba, ki ji mednarodna javna organizacija daje položaj uradne osebe in ki po vsebini izpolnjuje pogoje iz 1., 2. ali 3. točke tega odstavka; 7) oseba, ki pri mednarodnem sodišču opravlja sodniško, tožilsko ali drugo uradno dolžnost ali funkcijo.

³ 45. člen ZP-1: (1) O prekrških odločajo prekrškovni organi in sodišča. (2) Prekrškovni organi so upravni in drugi državni organi in nosilci javnih pooblastil, ki izvajajo nadzorstvo nad izvrševanjem zakonov in uredb, s katerimi so določeni prekrški, in organi samoupravnih lokalnih skupnosti, ki so s posebnimi predpisi pooblašteni za odločanje o prekrških.

⁴ 21. člen ZLS: Občina samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge), ki jih določi s splošnim aktom občine ali so določene z zakonom. Občina za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev opravlja zlasti naslednje naloge: – upravlja občinsko premoženje; – omogoča pogoje za gospodarski razvoj občine in v skladu z zakonom opravlja naloge s področja gostinstva, turizma in kmetijstva; – načrtuje prostorski razvoj, v skladu z zakonom opravlja naloge na področju posegov v prostor in graditve objektov ter zagotavlja javno službo gospodarjenja s stavbnimi zemljišči; – ustvarja pogoje za gradnjo stanovanj in skrbi za povečanje najemnega socialnega sklada stanovanj; – v okviru svojih pristojnosti ureja, upravlja in skrbi za lokalne javne službe; – pospešuje službe socialnega skrbstva, za predšolsko varstvo, osnovno varstvo otroka in družine, za socialno ogrožene, invalide in ostarele; – skrbi za varstvo zraka, tal, vodnih virov, za varstvo pred hrupom, za zbiranje in odlaganje odpadkov in opravlja druge dejavnosti varstva okolja; – ureja in vzdržuje vodovodne in energetske komunalne objekte; – ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj občine in za kvaliteto življenja njenih prebivalcev; – pospešuje vzgojno izobraževalno, informacijsko dokumentacijsko, društveno in drugo dejavnost na svojem območju; – pospešuje razvoj športa in rekreacije; – pospešuje kulturnoumetniško ustvarjalnost, omogoča dostopnost do kulturnih programov, zagotavlja splošnoizobraževalno knjižnično dejavnost ter v skladu z zakonom skrbi za kulturno dediščino na svojem območju; – gradi, vzdržuje in ureja lokalne javne ceste, javne poti, rekreacijske in druge javne površine v skladu z zakonom ureja promet v občini ter opravlja naloge občinskega redarstva; – opravlja nadzorstvo nad krajevnimi prireditvami; – organizira komunalno-redarstveno službo in skrbi za red v občini; – skrbi za požarno varnost in organizira reševalno pomoč; – organizira pomoč in reševanje za primere elementarnih in drugih nesreč; – organizira opravljanje pokopališke in pogrebne službe; – določa prekrške in denarne kazni za prekrške, s katerimi se kršijo predpisi občine in opravlja inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem občinskih predpisov in drugih aktov, s katerimi ureja zadeve iz svoje pristojnosti, če ni z zakonom drugače določeno; – sprejema statut občine in druge splošne akte; – organizira občinsko upravo; – ureja druge lokalne zadeve javnega pomena.

- **Odlok o občinskih cestah**, Uradni list RS, 83/2001,
- **Odlok o ureditvi cestnega prometa v Občini Žužemberk**, Uradni list RS, 24/2006,
- **Odlok o ravnanju z zapuščenimi vozili**, Uradni list RS, 24/2006,
- **Odlok o javni snagi, čiščenju in urejanju javnih površin ter videzu naselij v Občini Žužemberk**, Uradni list RS 108/2005,
- **Odlok o nadzorstvu nad izvajanjem predpisov Občine Žužemberk**, Uradni list RS, 108/2005.

10. POGOJI ZA DELOVANJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Med materialne in druge pogoje za delovanje medobčinskega redarstva in redarjev lahko uvrščamo prostore MOR, opremo, ki jo uporabljajo redarji MOR, uniformo, simbole in oznake redarstva ter službeno izkaznico redarjev. Opremo redarjev določa Pravilnik o opremi in načinu uporabe opreme občinskih redarjev (Štev.: 007-9/2007/24 z dne 21. 8. 2007), uniformo, simbole in oznake ter službeno izkaznico pa določa Pravilnik o enotni uniformi, označbah in službeni izkaznici občinskih redarjev (Štev.: 017-24/2005-123 z dne 26. 10. 2007), ki ju je izdal minister za notranje zadeve.

10.1 PROSTORI MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Prostori Medobčinskega redarstva so v stavbi Občine Dolenjske Toplice, na naslovu Sokolski trg 4, Dolenjske Toplice in se nahajajo v prvem nadstropju.

10.2 OPREMA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Med opremo redarjev se uvršča:

- službena vozila,
- tehnična oprema in
- osebna oprema.

10.2.1 Službena vozila

Medobčinsko redarstvo lahko uporablja službena vozila bele barve z napisom »MEDOBČINSKO REDARSTVO« in simbol medobčinskega redarstva. Izvedbe napisov in simbolov so odvisne od velikosti in tipov službenih avtomobilov (isti tipi službenih avtomobilov morajo biti enako označeni).

MOR lahko uporablja tudi motorna kolesa s tem, da se napis in simbol mestnega redarstva določi na način, kot je določeno za službena vozila.

MOR lahko uporablja tudi kolesa z motorjem in kolesa, ki so lahko različne barve, brez nalepk, napisov in simbolov.

10.2.2 Tehnična oprema redarja

Tehnična oprema redarjev MOR po navedenem pravilniku o opremi je:

- prenosna naprava za brezžično radijsko zvezo,
- oprema za komunikacijo z zbirkami osebnih podatkov,
- fotoaparati,
- oprema za izvajanje redarskih pooblastil,
- oprema za urejanje cestnega prometa in nadzor nad njim,
- posebna tehnična sredstva in posebni tehnični pripomočki,
- informacijska in telekomunikacijska oprema ter

- oprema in pripomočki za usposabljanje.

10.2.3 Osebna oprema redarja

Med osebno opremo redarja se šteje kovinske lisice, plastična zatega, plinski razpršilec, delovni pas s torbico za lisice in torbico za plinski razpršilec, službena torbica, odsevni brezrokavnik, piščalka z vrvico, STOP loparček in žepna svetilka.

Tipizacija oziroma tehnična specifikacija zgoraj navedene osebne opreme za redarja je določena v prilogi, ki je sestavni del Pravilnika o opremi in načinu uporabe opreme občinskih redarjev.

Redarji morajo opremo uporabljati in nositi tako, kot je predpisano v posebnih aktih in navodilih proizvajalca.

10.2.4 Uniforma redarja

Redar MOR mora med opravljanjem nalog nositi službeno uniformo. Uniforma redarjev je v vseh občinah enotna. Uniformo redarjev in njene sestavne dele lahko redar nosi le v skladu z njihovim namenom.

Uniforma redarja je zimska in poletna ter je po sestavi glede posameznih delov različna za redarje in redarke. Sestavni deli uniforme redarja so tudi dopolnilni deli uniforme (dežni plašč s kapuco, dežne hlače, delovni pas, prevleka za kapo s ščitnikom in položajne oznake redarjev), kolesarski komplet in komplet redarja motorista.

10.2.5 Simboli in oznake redarjev

Kot simbol Medobčinskega redarstva se uporablja grb in ime sedežne občine, torej Občine Dolenjske Toplice. Simbol Medobčinskega redarstva se nosi na levem rokavu in je izvezen grb sedežne občine s pripisom »MEDOBČINSKO REDARSTVO«.

Nad levim žepom delov uniforme redarja je dodatni našitek v rumeni barvi z napisom »MEDOBČINSKO REDARSTVO«, nad desnim žepom pa našitek v rumeni barvi s priimkom in začetno črko imena redarja. Velikost našitka in črk je odvisna od vrste oblačila.

Označbe nazivov v obliki položajnih oznak uradnih oseb redarstva se nosijo na epoletah in kot obesek na desnem žepu uniforme. Označbe nazivov so na modri podlagi iz tkanine z izvezenimi znaki zlato rumene barve, velikosti 20 mm. Določene so položajne oznake za vodjo redarstva, položajne oznake za redarja I, redarja II, redarja III in položajna oznaka za redarja pripravnika.

10.2.6 Službena izkaznica redarjev

Pooblaščen uradna oseba redarstva, torej tudi MOR, mora imeti službeno izkaznico, ki jo mora imeti pri sebi med opravljanjem svojega dela na terenu in jo mora pokazati na zahtevo posameznika, zoper katerega vodi postopek za prekršek. Službeno izkaznico izda župan ob imenovanju v naziv. PUO mora službeno izkaznico vrniti županu, če ji je preneha delovno razmerje v MOR.

Službena izkaznica vsebuje naziv PUO MOR, njene identifikacijske podatke in pooblastila. Službena izkaznica redarja je sestavljena iz identifikacijske kartice in usnjenega ovitka iz črnega usnja.

11. VRSTE IN OBSEG NALOG MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

11.1 SPLOŠNO O VRSTAH IN OBSEGU NALOG MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Redarstvo ni tipična služba občinske, mestne oziroma medobčinske uprave. Enako velja tudi za redarja, ki prav tako ni tipično delovno mesto občinske oziroma mestne uprave. Redar je PUO (primerjava s policijo), katerega delo je v večini represivnega značaja. Ker redar opravlja delo na podlagi diskrecijske pravice odločanja iz področja svojega dela, je podvržen najrazličnejšim pritiskom, konfliktom in celo fizičnim obračunavanjem ter drugim neugodnim delovnim razmeram. Te posledice se odražajo, tako v službenem, kot privatnem času. Redar opravlja svoje naloge z zelo podobnimi metodami in način kot sorodne službe (policija, inšpektorji, carina) s to razliko, da pri svojem delu nima takšne količine ustreznih mehanizmov zaščite kot navedeni, kar se odraža na pritiskih in drugih oblikah nasilja nad redarjem.

Z Zakonom o občinskem redarstvu, Zakonom o varstvu javnega reda in miru, Zakonom o varnosti v cestnem prometu in spremembami in dopolnitvami tega zakona, Pravilnikom o enotni uniformi, označbah in opremi pooblaščenih delavcev občinskega redarstva ter sprejetimi odloki in odredbami občin Dolenjske Toplice, Mirna peč in Žužemberk, se je vrsta in obseg nalog spremenil tudi za MOR.

11.2 KONKRETNE NALOGE GLEDE NA VRSTE IN OBSEG NALOG MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

MOR izvaja preventivne in represivne naloge, glede na vrsto in obseg nalog pa predvsem naslednje:

- naloge na področju zagotavljanja varnosti cestnega prometa v naseljih,
- naloge na področju zagotavljanja varnosti na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah,
- naloge zagotavljanja varnosti javnega premoženja ter zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine,
- naloge vzdrževanja javnega reda in miru,
- naloge na področju preprečevanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj in
- naloge na področju varstva okolja.

11.2.1 Naloge na področju zagotavljanja varnosti cestnega prometa v naseljih

Naloge na področju zagotavljanja varnosti cestnega prometa oziroma zagotavljanja varnega in neoviranega cestnega prometa MOR opravlja predvsem na ta način, da:

- ureja in nadzira promet na cestah občine Žužemberk,
- dosledno izvaja nadzor nad ustavljenimi in parkiranimi vozili ter ovirami v naselju s tem, da v primeru zaznanih kršitev ustrezno in zakonito ukrepa,
- dosledno izvaja nadzor nad ravnanjem udeležencev cestnega prometa v naselju, še zlasti pa v območju umirjenega prometa in območju za pešce,
- ugotavlja kršitve določb zakona o varstvu cest in okolja v naselju in na občinskih cestah zunaj naselja,
- opravlja nadzor prometa s samodejnimi merilnimi napravami za nadzor prometa, v katerih se prekrški slikovito dokumentirajo,
- sodeluje v akcijskih oblikah dela, ki so nacionalnega pomena,
- sodeluje v akcijah sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu ter
- zagotavlja prometno ureditev ob varnostno zahtevnejših prireditvah in praznikih ter skupnih akcijah s policijo oziroma posameznimi policijskimi postajami.

11.2.1 Naloge na področju zagotavljanja varnosti na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah občine Žužemberk

Naloge na področju zagotavljanja varnosti na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah na območju občine Žužemberk Medobčinsko redarstvo zagotavlja predvsem:

- s preventivnimi obhodi na javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah ter ugotavljanjem vseh tistih ravnanj udeležencev, ki se kažejo predvsem kot kršitve javnega reda in miru, motenje rekreativnih in zdravstveno rekreativnih dejavnosti, ali kažejo znake kaznivih dejanj oziroma drugih kaznivih ravnanj,
- z ustnim opozarjanjem in opozarjanjem preko sredstev javnega obveščanja o eventualnih nevarnostih in ogrožanjih, če se pojavijo na javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah in območjih,
- s stalnim sodelovanjem s policisti in organiziranjem skupnih akcij s PP Dolenjske Toplice, katerih namen je preventivno delovanje in opozarjanje na kršitve in druge nepravilnosti udeležencev in
- drugimi oblikami delovanja (obveščanjem pristojnih o poškodbah na javnih poteh, o nezakonitih odstranitvah signalizacije...).

11.2.3 Naloge zagotavljanja varnosti javnega premoženja ter zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine v občini Žužemberk

Naloge zagotavljanja varnosti javnega premoženja ter naravne in kulturne dediščine na območju občine Žužemberk MOR zagotavlja na ta način, da:

- v okviru svojih pristojnosti skrbi za preprečevanje ogroženosti in napadov na javno premoženje ter zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine,
- poskrbi za zaščito sledov in zavarovanje kraja kaznivega dejanja ali drugega kaznivega ravnanja, ter da na ustrezen način o tem ali poškodovanju teh objektov obvesti PP Dolenjske Toplice,
- sodeluje z zasebno varnostnimi službami, ki varujejo zgradbe in druge objekte naravne in kulturne dediščine,
- da opravlja druge naloge, s katerimi lahko prispeva k večji varnosti javnega premoženja ter zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine ter
- sodeluje s Policijsko postajo Dolenjske Toplice pri akcijskem in rednem delu varovanja zgradb in objektov naravne in kulturne dediščine.

11.2.4 Naloge vzdrževanja javnega reda in miru

Naloge vzdrževanja javnega reda in miru je poleg zagotavljanja varnosti cestnega prometa ena izmed osrednjih in pomembnejših nalog vseh redarstev v Republiki Sloveniji. Ne nazadnje imajo redarstva in občinski redarji pristojnosti, pooblastila in naloge, da se morajo aktivno in dejavno vključiti v vse procese in aktivnosti kontinuiranega zagotavljanja javnega reda in miru.

Glede na navedeno mora MOR na področju izvajanja nalog vzdrževanja javnega reda in miru zlasti:

- s preventivnimi in drugimi ukrepi preprečevati izvrševanje prekrškov s področja javnega reda in miru in drugih prekrškov, s katerimi se posega v kakovost življenja in dela občanov OŽ in njihovih obiskovalcev,
- s preventivnimi in drugimi ukrepi preprečevati tudi druge kršitve javnega reda, s katerimi se znižuje stopnja varnosti javnega prostora oziroma območij občine Žužemberk,
- ustrezno ukrepati po ZJRM v primeru zaznave primerov nedostojnega vedenja (7. člen), beračenja na javnem kraju (9. člen), uporabe nevarnih predmetov (prvi odstavek 11. člena ZJRM); zaznave poškodovanj uradnih napisov, oznak ali odločb (12. člen), zaznave pisanj po objektih 13. člen) zaznav vandalizma (16. člen, zaznav nedovoljenega kampiranja 18. člen) v primeru nedovoljene uporabe živali (19. člen),
- ustrezno ukrepati v primeru neupoštevanja zakonitega ukrepa uradnih oseb (1. in 3. odstavek 22. člena ZJRM),

- zagotoviti občasno fizično prisotnost redarja na tistih mestih in krajih, ki so varnostno problematični glede na varnostno oceno ter varnostna tveganja in
- sodelovati s PP Dolenjske Toplice pri preprečevanju kršitev javnega reda in miru in njihovih akcijah na območju OŽ.

MOR oziroma redar mora na kraju dogodka zadržati storilca prekrška, če ga je zalotil pri storitvi prekrška. Takšno pridržanje lahko traja do prihoda policije, vendar največ 1 uro.

11.2.5 Naloge na področju preprečevanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj

Naloge na področju preprečevanja kriminalnih pojavov so naloge, s katerimi se preprečuje izvrševanje kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj, kamor med drugim sodijo tudi prekrški ter kršitve finančnih, davčnih in drugih predpisov.

MOR mora na področju preprečevanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj ter kriminalnih pojavov v okviru svojih pristojnosti zlasti:

- s preventivnimi in drugimi ukrepi preprečevati kazniva dejanja in druga kazniva ravnanja, ter s tem prispevati k večji varnosti in kakovosti življenja in dela v občini Žužemberk,
- zagotoviti občasno fizično prisotnost redarja na tistih mestih in krajih, ki so varnostno problematični z vidika izvrševanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj in glede na varnostno oceno na področju preprečevanja kaznivih dejanj na območju Žužemberka in
- sodelovati s PP Dolenjske Toplice in drugimi organi pri akcijah in drugih organiziranih oblikah preprečevanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj, kakor tudi sodelovati z navedenimi organi in službami pri rednem opravljanju redarskih nalog.

Poleg navedenega pa imajo redarji na področju preprečevanja in odkrivanja kaznivih dejanj še naslednji dve obveznosti:

- redar sme oziroma »mora« na kraju kaznivega dejanja zadržati storilca kaznivega dejanja, ki ga je zalotil pri storitvi kaznivega dejanja in sicer do prihoda policije, vendar največ eno uro,
- redar je dolžan v skladu z določbami zakona, ki ureja kazenski postopek, obvestiti policijo (lahko tudi državno tožilstvo), če pri opravljanju svojih nalog ugotovi, da se pripravlja, izvršuje ali je že izvršeno kaznivo dejanje, za katerega se storilec preganja po uradni dolžnosti ali na predlog.

11.2.6 Naloge na področju varstva okolja

Varstvo okolja je zelo široko področje, v katerega je mogoče posegati z bagatelnimi dejanji in ravnanji, ki so varnostno manj problematična, lahko pa tudi z hujšimi oblikami takšnih ravnanj (množična naklepna poškodovanja, vandalizem, požigi...), največkrat pa se v okolje posega zaradi nastalih izrednih dogodkov kot so naravne nesreče (potresi, poplave, požari...), prometne nesreče z »ekološkimi posledicami«, onesnaževanje okolja, poškodovanje zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine ter drugo.

Glede na navedeno mora MOR na področju varstva okolja zlasti:

- s preventivnimi in drugimi ukrepi preprečevati vse možne oblike poseganja v okolje ter s tem prispevati k večji varnosti in kakovosti življenja in dela v občini Žužemberk,
- zagotoviti občasno fizično prisotnost redarja na tistih mestih in krajih, ki so varnostno problematični z vidika varstva okolja in tistih mestih, kjer pogosteje prihaja do nezakonitega in nedopustnega poseganja v okolje,
- storiti vse potrebno v okviru svojih pristojnosti za zmanjševanje posledic (škod, poškodb in izgub) nastalih zaradi naravnih in drugih nesreč ter izrednih dogodkov,
- sodelovati s PP Dolenjske Toplice in drugimi organi pristojnimi za varstvo okolja pri akcijah in drugih organiziranih oblikah zagotavljanja varstva okolja, kakor tudi sodelovati z navedenimi organi in službami pri rednem opravljanju redarskih nalog in
- opravljati druge naloge na področju varstva okolja, s katerimi se dviguje stopnja varnosti na javnih prostorih in območjih Žužemberka.

11.3 DRUGE NALOGE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Med druge naloge MOR lahko štejemo predvsem:

- naloge, določene v odlokih Občine Žužemberk,
- izvajanje nadzora nad nepravilno ustavljenimi in parkiranimi vozili na določenih mestih in krajih na območju občine Žužemberk,
- naloge na področju dinamičnega prometa,
- prostorski obseg izvajanja nalog,
- naloge povezane z drugimi področji dela in
- logistične in druge naloge MOR.

11.3.1 Naloge Medobčinskega redarstva po odlokih Občine Žužemberk

Naloge redarjev Medobčinskega redarstva so določene predvsem v naslednjih odlokih in sicer:

- **Odlok o občinskih cestah**, Uradni list RS, 83/2001,
- **Odlok o ureditvi cestnega prometa v Občini Žužemberk**, Uradni list RS, 24/2006,
- **Odlok o ravnanju z zapuščenimi vozili**, Uradni list RS, 24/2006,
- **Odlok o javni snagi, čiščenju in urejanju javnih površin ter videzu naselij v Občini Žužemberk**, Uradni list RS 108/2005,
- **Odlok o nadzorstvu nad izvajanjem predpisov Občine Žužemberk**, Uradni list RS, 108/2005.

Pri izvajanju navedenih nalog redarji MOR po potrebi sodelujejo s Policijsko postajo Dolenjske Toplice in drugimi organi in službami OŽ.

11.3.2 Izvajanje nadzora nad nepravilno ustavljenimi in parkiranimi vozili na določenih mestih in krajih na območju občine Žužemberk

Zakon o varnosti cestnega prometa v 47. členu daje neposredno pooblastilo za izvajanja nadzora mirujočega prometa lokalni skupnosti. Glede na navedeno MOR izvaja nadzor nad nepravilno ustavljenimi in parkiranimi vozili in izreka mandatne kazni v primeru kadar je vozilo:

- na prehodu za pešce in v razdalji, manjši od 5 m pred prehodom,
- na kolesarski stezi, kolesarski poti, pločniku, pešpoti ali kolesarskem pasu,
- na železniškem prehodu ali manj kot 15 m od prehoda oziroma proge,
- v križišču in v razdalji, manjši od 5 m od najbližjega prečnega roba vozišča,
- v predoru, podvozu, galeriji, na mostu in nadvozu,
- na označenem avtobusnem postajališču na vozišču ali manj kot 15 m od njega, je pa dovoljena ustavitev na postajališču izven vozišča, če s tem ni oviran avtobusni promet,
- na ozkem in nepreglednem odseku ceste (ovinku, pod klancem), če drugo vozilo ne bi moglo varno voziti mimo,
- na delu ceste, kjer bi bil prost prehod med ustavljenim oziroma parkiranim vozilom in nepretrgano vzdolžno črto na vozišču ali nasprotnim robom vozišča ali kakšno drugo oviro na cesti širok manj kot 3 m,
- na pospeševalnem, zaviralnem, prehitevalnem in odstavnem pasu,
- na mestu, na katerem bi vozilo zakrivalo postavljeni prometni znak ali napravo, ki daje svetlobne ali zvočne signale,
- na vozišču ceste izven naselja,
- na vseh prometnih površinah, ki niso namenjene prometu vozil,
- na mestu, na katerem bi parkirano vozilo onemogočilo vključitev v promet že parkiranemu vozilu,
- na cestah v naselju z dvema ali več prometnimi pasovi za vožnjo v isto smer in
- na označenem parkirnem prostoru za invalide, razen invalidov iz 49. člena tega zakona.

11.3.3 Naloge Medobčinskega redarstva na področju dinamičnega prometa

V letu 2008 so bile sprejete Spremembe in dopolnitve zakona o varnosti cestnega prometa (Ur. list RS št. 37/2008, kjer se je na področju dinamičnega oziroma gibajočega prometa vneslo korenite spremembe glede pristojnosti redarjev.

Pri tem sta najpomembnejši dve pristojnosti redarjev, torej tudi redarjev MOR in sicer:

- da lahko urejajo in nadzirajo promet na cestah občine Žužemberk in državnih cestah v naselju ter
- da lahko opravljajo nadzor prometa s samodejnimi merilnimi napravami za nadzor prometa, v katerih se prekrški slikovito dokumentirajo.

Pri izvajanju navedenih nalog redarji MOR po potrebi sodelujejo s PP Dolenjske Toplice in drugimi organi in službami OŽ.

11.3.4 Prostorski obseg izvajanja nalog Medobčinskega redarstva

Z realnim pogledom na prostorsko zaokroženost občine Žužemberk in s predpostavko, da je intenziteta nadzora določena predvsem na območja v centru naselja, se okolico mesta pokriva predvsem na podlagi ugotavljanja potreb, sporočanja ter zbiranja obvestil. Tako je prostorski obseg dela MOR vezan predvsem na center Žužemberka, ter občasno tudi na okolico mesta.

Takšno odločitev utemeljujejo tudi uradnimi podatki o obsegu dela na nekaterih področjih občine Žužemberk, kar je razvidno iz Ocene varnostnih razmer na območju OŽ in iz poročil o delu MOR.

11.3.5 Naloge Medobčinskega redarstva povezane z drugimi področji dela

Pri nalogah MOR, ki so povezane z drugimi področji dela, gre za preprečevanje kršitev predpisov, za katere izvajanje in nadzorovanje ni pristojno MOR. Ne glede na to pa gre za kršitve predpisov, ko lahko MOR s preventivnimi in drugimi oblikami izvajanja nalog, v okviru svojih pristojnosti, ukrepa tako, da kršilce opozarja na kršitve in o tem obvešča pristojne lokalne in državne organe ter službe.

V to kategorijo predpisov sodijo tisti zakonski in podzakonski predpisi, za katere izvrševanje so pristojni drugi organi in službe, MOR pa lahko ob kršitvah teh predpisov izreka opozorila in podatke o kršitvah in kršilcih sporoča pristojnim organom in službam, ki lahko kasneje ustrezno ukrepajo v skladu s svojimi pristojnostmi ter vplivajo na preprečevanje oziroma odpravljanje takšnih kršitev.

11.3.6 Logistične in druge naloge Medobčinskega redarstva

V okviru vrste in obsega nalog MOR so bile do sedaj predstavljene predvsem operativne naloge MOR in naloge redarjev oziroma PUO MOR.

Ob učinkovitem in uspešnem delu redarjev na terenu se zaradi načina in metodologije dela in izvajanja nalog hote ali nehote zbira množica podatkov (podatki o kršitvah, operativne informacije, zaznave kaznivih dejanj...), ki brez nadaljnje obdelave ne predstavljajo nikakršne vrednosti ali pomena. Navedeni podatki so zelo pomembni za pripravo ustrezne strategije delovanja MOR ter pripravo konkretnih načrtov za odzivanje na kršitve in preventivno delovanje tam, kjer so gostitve negativnih pojavov in tam kjer se posega v kvaliteto življenja in dela v občini Žužemberk.

Prav zaradi tega je v MOR v organizacijskem in vsebinskem smislu vzpostavljena ustrezna logistična (oprema, vozila, osebna oprema...) in informacijska podpora operativnemu delu in delu prekrškovnega organa.

Najbolj obsežna logistična podpora je namenjena obdelavi podatkov v zvezi z vodenjem prekrškovnih postopkov. Glede na to, da je prekrškovni postopek kompleksen in sestavljen iz različnih vej obdelave,

MOR pri posodabljanju dela izhajalo iz nekaterih temeljnih izhodišč in usmeritev Občine Žužemberk in sicer:

- povečati strokovnost dela,
- zagotoviti takšno tehnologijo, ki bo ne glede na količino podatkov, časovno sposobna njihove obdelave (pri tem se je upoštevalo predvsem zakonite roke),
- zmanjšati čas administrativnega dela redarja,
- zmanjšati število napak v procesu dela in
- znižati stroške pri obdelavi podatkov, zlasti pa pri vodenju prekrškovnih postopkov.

Za izvedbo zastavljenih temeljnih izhodišč in usmeritev OŽ je potrebno nenehno spremljati, razvijati in posodabljanje informacijske in druge programe za kvalitetno in učinkovito delo MOR, seveda v skladu z razvojem informacijskih in drugih tehnologij v svetu.

12. NAČIN IZVAJANJA ZAKONSKIH POOBLASTIL REDARJA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

12.1 SPLOŠNO O IZVAJANJU ZAKONSKIH POOBLASTIL REDARJA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Pooblastila lahko opredelimo kot mandat, ki ga redarji potrebujejo za uspešno opravljanje nalog, ki so določene z zakonom in občinskimi predpisi. Takšna upravičenja oziroma posebne pravice niso zgolj pravice, temveč največkrat istočasno predstavljajo tudi dolžnosti, saj zakonodajalec od tistega, ki ima pooblastila zahteva, da jih tudi mora uporabiti ob pogojih, ki jih določa zakon in na način, ki je določen v zakonu in podzakonskih aktih.

Pooblastila v najširšem pomenu pomenijo pravico, največkrat tudi dolžnost določenih oseb, da lahko ali pa morajo opraviti uradno dejanje oziroma izvršiti določene ukrepe ali opravila. Pooblastilo je pravica in dolžnost določenih oseb, da v primerih določenih z zakonom in način, ki je določen z zakonom, izvajajo proti osebam določene ukrepe in opravila oziroma je pravica, da kdo uradno veljavno opravi oziroma opravlja kako pravno dejanje.

V Zakonu o občinskem redarstvu (ZORed) so določena tista pooblastila, s katerimi je redarjem zagotovljeno izvajanje nalog javne varnosti in javnega reda na območju občine. Glede na predpise lahko uporabljajo naslednje ukrepe:

- opozorilo,
- ustno odredbo,
- ugotavljajo istovetnost,
- varnostni pregled osebe,
- zaseg predmetov,
- zadržanje storilca prekrška in kaznivega dejanja,
- fizično silo ter sredstva za vklepanje in vezanje ter
- plinski razpršilec.

V ZP-I so določena pooblastila redarjev, ki jih izvajajo v postopkih o prekrških, posamezna pooblastila pa jim dajejo tudi drugi (specialni) zakoni. Tako lahko med pooblastila redarjev na določen način štejemo tudi predvsem naslednje ukrepe:

- izvajajo nadzor nad ustavljenimi in parkiranimi vozili ter ovirami v naselju,
- izvajajo nadzor nad ravnanjem udeležencev cestnega prometa v območju umirjenega prometa in območju za pešce,
- ugotavljajo kršitve določb 113. člena zakona o varstvu cest in okolja v naselju in na občinskih cestah zunaj naselja,
- zahtevajo od voznika motornega vozila voziško dovoljenje in prometno dovoljenje, od drugega udeleženca cestnega prometa pa listino, s katero ugotovijo njegovo istovetnost,
- uporabljajo znake, ki jih uporabljajo policisti z zakonom in podzakonskimi akti.

12.2 OPOZORILO

ZORed v 10. členu določa, da ima redar pri opravljanju nalog pooblastilo izrekanja opozorila. Drugi odstavek istega člena določa, da se za izvajanje pooblastila opozorila uporabljajo tudi določbe Zakona o policiji in podzakonski predpisi, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov.

Zakon o policiji določa v 34. členu, da policisti z opozorilom opozarjajo osebe, državne organe, gospodarske družbe, samostojne podjetnike, posameznike, organe, organizacije in samoupravne lokalne skupnosti na okoliščine ali ravnanja, ki ogrožajo življenje, osebno varnost ali premoženje ljudi, kot tudi na splošno nevarnost.

Opozorila so lahko ustna, pisna oziroma dana z drugimi primernimi sredstvi. Vselej morajo biti jasna, kratka, korektna in nedvoumna ter morajo vsebovati razlog in namen opozarjanja.

Pri tem je bistveno, da je potrebno pooblastilo opozorilo ločiti od pooblastila ukaz, ki ga je dovoljeno dajati le za ukrepe in dejavnosti, od katerih je neposredno odvisno uspešno opravljanje nalog policije, in za toliko časa, kolikor je potrebno, da se lahko te naloge opravijo. Ob upoštevanju navedenega je potrebno upoštevati, da gre pri uporabi opozorila kot pooblastila redarja za pooblastilo, ki ga ima redar na podlagi ZORed. Tako lahko redar pooblastilo opozorilo uporabi v primerih, ko osebo v postopku seznanja (opozarja) na nevarnosti. Za neupoštevanje opozorila, ki ga izreče redar na podlagi določil ZORed, niso določene nobene posledice.

Poudariti je treba, da imajo redarji možnost izreka opozorila tudi po ZP-I, ki določa, da lahko pooblaščen uradna oseba prekrškovnega organa namesto izreka sankcije, kršitelja opozori, če je storjeni prekršek neznatnega pomena in če pooblaščen uradna oseba oceni, da je glede na pomen dejanja opozorilo zadosten ukrep. O izrečenih ukrepih se lahko vodi evidenca, vendar obdelava osebnih podatkov pri tem ni dovoljena.

12.3 USTNA ODREDBA

ZORed v 10. členu določa, da ima redar pri opravljanju svojih nalog pooblastilo, da lahko izreka ustne odredbe. Podrobneje je pooblastilo za izrek ustne odredbe opredeljeno v 11. členu ZORed, ki določa, da z ustno odredbo redar daje obvezna navodila in prepovedi, odreja ukrepe in dejavnosti, od katerih je neposredno odvisno uspešno opravljanje nalog iz pristojnosti redarstva. Z odredbo se zahteva, da mora kdo kaj storiti ali opustiti zaradi zagotovitve teh nalog.

Delno je mogoče pooblastilo izrekanja ustne odredbe primerjati s pooblastilom „ukazovanja“, ki ga imajo policisti na podlagi določb 34. člena Zakona o policiji (ZPol), ki določa, da z ukazom policisti dajejo posameznikom, državnim organom, gospodarskim družbam, samostojnim podjetnikom posameznikom, organom, organizacijam in skupnostim navodila in zahteve za ukrepe in dejavnosti, ki jih mora kdo storiti ali opustiti, da bi se zavarovalo življenje ljudi, varovalo premoženje pred uničenjem, poškodovanjem, tatvino in drugimi oblikami škodljivega ravnanja, zagotovila varnost prometa, preprečili neredi, nemiri in druge podobne kršitve javnega reda ali odvrnile škodljive posledice naravnih in drugih nesreč, v skladu z odločitvami organov, pristojnih za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Ustno odredbo kot pooblastilo uporabi redar v tistih primerih, ko mora od koga zahtevati, da ta nekaj stori ali opusti in je to nujno potrebno, da lahko redar uspešno opravi nalogo iz svoje pristojnosti in s tem poskrbi za javno varnost in javni red na območju občine.

12.4 UGOTAVLJANJE ISTOVETNOSTI

ZORed v 10. členu določa, da ima redar pri opravljanju nalog pooblastilo ugotavljanja istovetnosti. Ugotavljanje istovetnosti je ukrep, dejanje oziroma opravilo, s katerim se ugotavlja, ali je določena oseba resnično tista, za katero se izkazuje ali za katero se misli, da je. To opravilo je v policiji znano kot legitimiranje, to pa je uradno dejanje, s katerim policisti, smiselno pa tudi redarji, ugotavljajo istovetnost in osebne podatke svojih oseb v postopku.

Podrobneje je pooblastilo za ugotavljanje istovetnosti opredeljeno v 12. členu ZORed, ki določa, da redar ugotavlja istovetnost osebe, ki s svojim obnašanjem in ravnanjem na določenem kraju ali ob določenem času vzbuja sum, da bo ogrozila varnost ljudi ali premoženja, izvršuje ali je izvršila prekršek ali kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti.

Istovetnost oseb se ugotavlja na podlagi vpogleda v osebno izkaznico ali drugo veljavno listino, ki je opremljena s fotografijo in ki jo je izdal državni organ. Istovetnost je mogoče ugotavljati tudi na podlagi tuje potne listine ali druge javne listine, ki je opremljena s fotografijo, na podlagi katere je mogoče ugotoviti istovetnost ali na podlagi drugih dokumentov, ki vsebujejo podatke o osebi, ali ob pomoči drugih, ki osebo poznajo.

Osebo, katere istovetnost ugotavlja, je redar dolžan seznaniti z razlogi za ugotavljanje istovetnosti. Če redar ne more ugotoviti istovetnosti osebe, jo zadrži in obvesti policijo, ki mora prevzeti nadaljevanje identifikacijskega postopka.

Redar lahko pri opravljanju nalog zagotavljanja varnega in neoviranega cestnega prometa zahteva od voznika motornega vozila voziško dovoljenje in prometno dovoljenje, od drugega udeleženca cestnega prometa pa listino, s katero ugotovi njegovo istovetnost. Udeleženec cestnega prometa mora izročiti redarju zahtevano listino na vpogled.

12.5 VARNOSTNI PREGLED OSEBE

ZORed v 10. členu odloča, da ima redar pri opravljanju nalog pooblastilo izvajanja varnostnega pregleda osebe. Drugi odstavek istega člena določa, da se za izvajanje pooblastil varnostnega pregleda, uporabljajo določbe ZPol in podzakonskih predpisov, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov.

Ob upoštevanju navedenega, morajo redarji pri izvajanju pooblastila „varnostni pregled“, poznati vsebino enakega pooblastila iz ZPol, ki v 38. členu določa, da lahko policisti pri opravljanju nalog, določenih z zakonom, v primeru, ko obstaja verjetnost napada ali samopoškodovanja s strani določene osebe, opravijo varnostni pregled te osebe.

Pod istimi pogoji lahko opravijo varnostni pregled tudi redarji. Iz navedenega torej izhaja, da lahko, pooblastilo varnostnega pregleda uporabijo zgolj in samo iz varnostnih razlogov.

Pri tem je potrebno opozoriti, da varnostni pregled po ZPol obsega pregled osebe, njenih stvari in prevoznega sredstva, pri čemer se ugotavlja, ali je ta oseba oborožena in ali ima pri sebi oziroma s seboj druge nevarne predmete.

Podrobneje je način izvedbe pooblastila varnostnega pregleda določen v 22., 23. in 24. členu Pravilnika o policijskih pooblastilih, ki določajo:

- da pri varnostnem pregledu policist z rokami pretipa oblačila osebe, rokavice, pokrivalo in lase ter pregleda obutev. Če pri tem zazna predmet ali snov, ki bi ju oseba lahko uporabila za napad ali samopoškodovanje, predmet ali snov vzame in pregleda. Policist pregleda tudi druge predmete, ki jih ima oseba pri sebi in bi lahko bilo v njih skrito orožje ali drugi nevarni predmeti. Varnostni pregled osebe praviloma opravlja oseba istega spola, razen kadar varnostnega pregleda ni mogoče odložiti (22. člen),
- da lahko policisti opravijo tudi varnostni pregled stvari, prevoznega sredstva, ki so v neposredni bližini in dostopni osebi, ki jo varnostno pregleduje (23.člen) in

da lahko policist, če pri varnostnem pregledu najde orožje ali drug nevaren predmet, le tega odvzame. Če policist najde predmet, ki mora biti zasežen na podlagi zakona, ki ureja kazenski postopek in zakona, ki ureja postopek o

- prekrških, ali na podlagi drugega zakona, policist po pregledu nadaljuje postopek po teh predpisih (24. člen).

Tako kot je to določeno v ZPol, se varnosti pregled opravlja vselej, ko obstaja verjetnost (sum), da bo oseba napadla redarja z orodjem, orožjem ali kakim drugim predmetom (šop ključev, prenosni telefon) ali poškodovala samega sebe.

12.6 ZADRŽANJE STORILCA PREKRŠKA IN KAZNIVEGA DEJANJA

ZORed v 10. členu določa, da ima redar pri opravljanju nalog pooblastilo zadržanja storilca na kraju prekrška ali kaznivega dejanja. V 13. členu ZORed pa je določeno, da sme redar na kraju dogodka zadržati storilca prekrška in osebo, zaloteno pri kaznivem dejanju, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti ali na predlog. Zadržanje sme trajati do prihoda policistov, vendar najdalj eno uro.

Ukrep je podoben policijskemu ukrepu omejitve gibanja na določenem prostoru, ki pomeni prepoved zapustitve določenega prostora oziroma območja do prihoda policije. Tudi s tem ukrepom se posega v človekove pravice in temeljne svoboščine kot smo omenili pri drugih ukrepih. Ukrep zadržanja oseb do prihoda policije lahko izvršijo redarji proti storilcu prekrška in proti osebi, ki je bila zalotena pri kaznivem dejanju, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti ali na predlog oškodovanca, do prihoda policije. Takšna dikcija je povzeta po Zakonu o kazenskem postopku, ki določa, da tistemu, ki je zasačen pri kaznivem dejanju, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti, sme vsakdo vzeti prostost s tem, da ga mora takoj izročiti preiskovalnemu sodniku oziroma policiji.

Po ZORed sme redar zadržati do prihoda policije le tistega, ki ga zaloti pri storitvi prekrška ali pri izvrševanju kaznivega dejanja, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti ali na predlog oškodovanca. Takšno zadržanje sme glede na 13. člen ZORed trajati najdalj dve uri. S tem zakonodajalec ne zavezuje le redarja, temveč tudi policijo, da le-ta storilca tudi prevzame čim prej. Zalotitev redarja pomeni tudi zasledovanje osebe, če ta ob zalotitvi pobegne s kraja, kjer je bila zalotena, do kraja, na katerem ji redar pobeg onemogoči in jo od tega trenutka dalje zadrži do prihoda policije.

V vseh drugih primerih, ko storilec izvrši kaznivo dejanje oziroma kaznivo ravnanje ali kako drugače ogroža varnost ljudi ali premoženja, sme redar ukrepati v skladu z zakonom in uporabiti druge ukrepe, ki jih ima na voljo, seveda le v skladu z zakonom in če so izpolnjeni vsi pogoji.

Ob zadržanju osebe do prihoda policije mora redar ugotoviti njeno istovetnost in pridobiti podatke o zadržani osebi in sicer:

- osebno ime, rojstne podatke, naslov stalnega ali začasnega prebivališča zadržane osebe,
- razlog zadržanja,
- čas in kraj zadržanja,
- čas obveščanja policije in čas predaje zadržane osebe policiji,
- morebitne telesne poškodbe in uporabo sredstev za vklepanje.

Če so podani razlogi, zaradi katerih redar ne more ugotoviti istovetnosti osebe ali bi bilo nevarno, da na kraju zadržanja ugotavlja istovetnost zadržane osebe, sme redar z ugotavljanjem istovetnosti in pridobivanjem zgoraj navedenih podatkov počakati do prihoda policije.

Pri izvajanju tega pooblastila je potrebno omeniti, da je s pooblastilom zadržanja storilca prekrška in kaznivega dejanja neposredno povezano pooblastilo izrekanja ustne odredbe. Da bi se zagotovila jasna opredelitev med posameznimi dejanji oziroma fazami izvajanja postopka redarja je nujno, da se ga poveže s pooblastilom izdajanja ustne odredbe, s katero se storilcu jasno pove oziroma odredili zadržanje. Od izrečene odredbe dalje pa teče tudi enourni rok, ki ga ima redar na voljo za izvajanje pooblastila zadržanja.

Zakon o kazenskem postopku določa v 160. členu, da sme tistemu, ki je zasačen pri kaznivem dejanju, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, vsakdo vzeti prostost. Osebo, ki ji je bila na tej osnovi vzeta prostost se mora takoj izročiti preiskovalnemu sodniku ali policiji, če tega ni mogoče storiti, pa je potrebno o tem takoj obvestiti nekoga od teh organov.

12.7 ZASEG PREDMETOV IN RAVNANJE Z ZASEŽENIMI PREDMETI

ZORed določa, da imajo redarji pooblastilo za zaseg predmetov, pri tem pa morajo uporabljati določbe ZPol in podzakonske predpise, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnega pooblastila policistov. ZPol določa v 46. členu, da policisti zasežejo predmete na podlagi odredbe pristojnega organa ali iz razlogov, določenih z zakonom.

Policisti pri opravljanju drugih nalog, določenih z zakonom, zasežejo predmete, namenjene za napad ali samopoškodovanje, kakor tudi predmete, s katerimi se lahko huje ogrozi javni red ali splošna varnost ljudi ali premoženja, ali predmete, ki so bili uporabljeni, pridobljeni oziroma so nastali s prekrškom ali kaznivim dejanjem.

Predmete so policisti dolžni izročiti pristojnemu organu. V primeru, da zoper osebo, ki so ji bili predmeti zaseženi, ni bil uveden postopek pred pristojnim organom, je treba predmete osebi vrniti, razen če gre za nevarne predmete. Podrobneje je način izvedbe pooblastila zasega predmetov in ravnanje z zaseženimi predmeti določeno v 58., 59., 60., 61. in 62. členu Pravilnika o policijskih pooblastilih, ki določajo:

- če okoliščine to dopuščajo, policist ukaže osebi, naj sama pokaže ali izroči predmet, ki ga je potrebno zaseči,
- nevaren predmet odvzame policist ali druga strokovno usposobljena oseba, ki lahko poskrbi za nadaljnjo hrambo ali uničenje,
- policist predmet zaseže tako, da prepreči njegovo poškodovanje,
- do izpolnitve zapisnika ali potrdila mora biti predmet pod vidnim nadzorom njegovega upravičenca ali v zapečatenem ovoju,
- v akt o zasegu policist vpiše komu, kje in kdaj je bil predmet zasežen, zakonsko podlago zasega, kdo ga je zasegel in natančen opis predmeta,
- opis mora vsebovati vrsto in značilnosti ter tudi vidne poškodbe predmeta, tako da ga je mogoče razlikovati od drugih podobnih predmetov,
- policist lahko v postopku fotografira ali posname predmet in okolje, v katerem je bil najden,
- o zasegu hitro pokvarljivega blaga mora policist takoj obvestiti pristojnega državnega tožilca ali sodišče za prekrške, ki odloči o nadaljnjem postopku z zaseženim blagom.

Policist zasežen predmet odstopi pristojnemu organu. Če je potrebno na predmetu iskati sledove kaznivega dejanja ali prekrška ali opraviti drugo kriminalistično tehnično opravilo, policist ta postopek izvede pred pošiljanjem predmeta pristojnemu organu.

Nevaren predmet, ki ne bo vrnjen osebi, mora policist komisijsko uničiti oziroma odstopiti pristojni organizaciji, ki je usposobljena za njegovo uničenje, ter o tem napisati zapisnik o uničenju in obvestiti osebo, ki ji je bil predmet zasežen. Če predmet ni nevaren ali ni bil predlagan postopek pred pristojnim organom, ga mora policist, takoj ko je mogoče, vrniti osebi, ki ji je bil zasežen, ali drugi upravičeni osebi. O vrnitvi zaseženih predmetov policist obvesti upravičenca in ga pozove, da predmete prevzame na sedežu organa praviloma v kraju njenega prebivališča, hkrati pa ga opozori na njegovo pravico zahtevati, da se mu predmeti dostavijo na dom.

S predmetom, ki je bil zasežen osumljencu kaznivega dejanja in ni njegova last, ali je bi najden na kraju kaznivega dejanja in je njegov lastnik neznan, policist ravna po določili zakona, ki ureja kazenski postopek.

Policijska enota zasežene predmete do izročitve pristojnemu organu hrani vidno ločeno v posebnem prostoru ter vodi njihov pregled. Na vsakem predmetu morajo biti naslednji podatki:

- šifra v skladu s pravili o pisarniškem poslovanju,
- njegova zaporedna številka v posamezni zadevi ter
- ime in priimek policista, ki je vodil postopek.

V policijski enoti so lahko predmeti v drugem prostoru le, kadar je to upravičeno zaradi preiskovanja zadeve (npr. pregled večje količine dokumentov), neupravičenim osebam pa je onemogočen dostop.

ZP-1 določa, da se smejo odvzeti predmeti, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za prekršek, ali pa so nastali s prekrškom, če so storilčeva last, ali če z njimi razpolaga pravna oseba, ki je storilec prekrška. Predmeti se smejo vzeti tudi, če niso storilčeva last, ali z njimi ne razpolaga pravna oseba, ki je storila prekršek, če to terjajo splošna varnost, varovanje življenja in zdravja ljudi, varstvo okolja in ohranjanje narave, gospodarska razmerja ali razlogi morale, kot tudi v drugih primerih, ki jih določa zakon. S tem pa ni prizadeta pravica drugih, terjati odškodnino od storilca.

Tudi z zakonom, ki določa prekršek, se sme določiti odvzem predmetov. Pri odvzemu predmetov po navedenih zakonih morajo biti redarji še posebej pozorni na to, kakšni pogoji so določeni za odvzem. Bistveno je, kaj je določeno. Ali se morajo, ali se lahko, odvzamejo oziroma zasežejo.

ZJRM-1 določa, da lahko redar zaseže brez odločbe pristojnega organa aceten (karbid) ali druge plinske zmesi za pokanje, če je pri njihovi uporabi prišlo do vznemirjenja ali občutka ogroženosti ljudi. ZVCP določa, da lahko redar odvzame neupravičeno uporabljeno parkirno karto.

Opozoriti je potrebno, da tudi občinski predpisi določajo prekrške, za katere je lahko predpisan tudi ukrep oziroma pooblastilo odvzema predmetov.

13. NAČIN UPORABE PRISILNIH SREDSTEV

13.1 SPLOŠNO O NAČINU UPORABE PRISILNIH SREDSTEV

Zakon o občinskem redarstvu v 1. odstavku 10. člena določa, da ima redar pri opravljanju nalog pravico in dolžnost uporabiti tudi prisilna sredstva. Drugi odstavek istega člena pa določa, da se za uporabo prisilnih sredstev uporabljajo določbe Zakona o policiji in podzakonski predpisi, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov, če Zakon o občinskem redarstvu ne določa drugače. V nadaljevanju pa navedeni zakon določa, da sme redar uporabiti sledeča prisilna sredstva:

- fizično silo,
- sredstva za vklepanje in vezanje ter
- plinski razpršilec.

Fizično silo in plinski razpršilec sme redar uporabiti samo v primeru, če drugače ne more od sebe ali koga drugega odvrniti istočasnega protipravnega napada, sredstva za vklepanje in vezanje pa zoper osebo, ki jo sme v skladu z Zakonom o občinskem redarstvu zadržati, če se upira zadržanju ali želi pobegniti.

13.2 UPORABA FIZIČNE SILE

Fizična sila je, glede na Zakon o občinskem redarstvu, skrajni ukrep redarja, ki ga lahko uporabi le, če drugače ne more od sebe ali koga drugega odvrniti istočasnega protipravnega napada. Kot je razvidno, je pogoj za uporabo fizične sile zelo natančno opredeljen, zakon pa ne opredeljuje kaj sodi v okvir uporabe fizične sile. To opredeljuje Pravilnik o policijskih pooblastilih, ki določa, da sme policist uporabiti fizično silo v obliki strokovnih prijemov, udarcev in metov ter drugih posamičnih ali skupinskih prijemov, kot je na primer dvigovanje ali prenos oseb s kraja, na katerem s pasivnim ali aktivnim upiranjem ogrožajo lastno varnost, varnost drugih ljudi ali premoženja, potiskanje in razdvajanje skupine, ki s svojim ravnanjem ogroža varnost ljudi in premoženja.

Glede na navedeno in določilo 10. člena ZORed, da se za uporabo prisilnih sredstev uporabijo določbe Zakona o policiji in podzakonski predpisi, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov, se za uporabo fizične sile štejejo:

- **strokovni prijemi** so prijemi, povzeti iz nekaterih borilnih veščin, predvsem aikida, in se opirajo na tehniko vzvodov. Ti vzvodi se lahko izvajajo na različnih delih človeškega telesa, najpogosteje na zapestju, rokah in komolcu. Med strokovne prijeme uvrščamo tudi različne tehnike davljenja ter druge prijeme;
- **strokovni meti**, so povzeti predvsem iz tehnik metov, ki se uporabljajo pri borilni veščini judo. Vsa tehnika je grajena na principu, da se nasprotnikovo telo spravi iz ravnotežja in se ga nato

s pomočjo svojega telesa vrže na tla. Pri tem se uporabljajo različni deli telesa, po tem so praviloma tudi poimenovani posamezni meti, kot so: ročni meti, nožni meti, bočni meti, meti na stran itd. Strokovne mete uvrščamo med najhujšo uporabo fizične sile, saj se pri tem vrže nasprotnika na tla, pri tem pa lahko pride do različnih, tudi zelo hudih poškodb;

- **strokovni udarci** so udarci, ki so prevzeti iz borilne veščine karate. Ločuje se predvsem udarce z roko, udarce z robom dlani, udarce z glavo in udarce z ного. Z udarci se udarja v različne dele telesa, vendar se ne sme udarjati v tiste dele telesa, pri katerih se lahko telo hudo poškoduje (glava, vrat, predel srca, hrbtenica in druge vitalne dele telesa). Strokovni udarec je hujša oblika fizične sile kot strokovni prijemi in lažja oblika od strokovnih metov, saj je mogoče strokovne udarce ustrezno kontrolirati, kar je pri strokovnih metih težko. Bistvo strokovnosti udarca je kontrola moči, hitrosti in smeri udarca;
- **drugi posamični ali skupinski prijemi** so primeri dvigovanja ali prenosa oseb s kraja, na katerem s pasivnim ali aktivnim upiranjem ogrožajo lastno varnost, varnost drugih ljudi ali premoženja ter potiskanje in razdvajanje skupine, ki s svojim ravnanjem ogroža varnost ljudi in premoženja.

Pri fizični sili je potrebno poudariti, da se sme fizična sila uporabiti samo **strokovno**. To seveda pomeni, da morajo biti redarji za to ustrezno usposobljeni in izurjeni. O uporabi fizične sile zato ni mogoče govoriti pri nestrokovnih udarcih, klofutah, brcah in podobnem. Dejstvo je, da zakonodajalec uvršča redarje med tiste osebe, ki smejo pri opravljanju svojih nalog uporabiti tudi silo, torej fizično silo. To je dopustno le nekaterim, ki jih mora zakon vselej izrecno določiti, kar pomeni, da se tisti, proti kateremu redar uporabi fizično silo, zoper to silo ne sme upreti oziroma upirati. Torej se nima pravice sklicevati na silobran, da se brani, da odvrta protipravni napad, ker fizična sila, ki jo uporabi redar, ni protipravni napad, ni protipravno dejanje, temveč pravno oziroma zakonito dejanje oziroma ravnanje redarja.

Redar ima torej pravico, da uporabi fizično silo z namenom, da zagotovi izvršitev svoje naloge oziroma ukrepa, ki ga je dolžan izvršiti. Pri tem gre v prvi vrsti za uporabo fizične sile, ki jo poznamo kot prisilno sredstvo, ki ga sme uporabiti policist. Ob dosledni uporabi pravil, ki veljajo za policiste, bi to pomenilo, da morajo tudi redarji najprej uporabiti strokovne prijeme, nato strokovne mete in strokovne udarce. To za redarja pomeni, da mora, če je glede na okoliščine dopustno uporabiti različne oblike fizične sile, uporabiti najprej strokovni prijem in šele, ko ugotovi, da s strokovnimi prijemi ne bo dosegel zakonitega namena, lahko uporabi strokovne udarce in mete. To seveda velja samo takrat, ko redar uporabi fizično silo zato, da odvrne od sebe ali koga drugega istočasni protipravni napad.

Pred uporabo fizične sile mora redar skrbno in preudarno oceniti okoliščine in razloge za njeno uporabo ter opozoriti osebo, da se z upoštevanjem njegovih zahtev izogne posledicam. Tako bo v konkretnem primeru redar izrekel opozorilo na primer na naslednji način: zahtevam, da prenehate s kršitvijo javnega reda in miru, ali zahtevam, da prenehate groziti, ali zahtevam, da prenehate z napadom.

Redar je dolžan uporabljati fizično silo tudi tako, da z najmanjšimi posledicami doseže zakoniti namen, z uporabo pa mora prenehati takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bila fizična sila uporabljena, ali ob ugotovitvi, da zakonitega namena na ta način ni mogoče uresničiti. Če redar pri uporabi fizične sile osebo telesno poškoduje, je dolžan poskrbeti, da takšna oseba čim prej dobi medicinsko pomoč, o tem pa mora obvestiti vodjo MOR in ravnati v skladu s 16. členom ZORed.

13.3 SREDSTVA ZA VKLEPANJE IN VEZANJE

Sredstva za vklepanje in vezanje lahko redar v skladu z 2. odstavkom 14. člena ZORed uporabiti zoper osebo, ki jo sme v skladu tem zakonom zadržati, če se upira zadržanju ali želi pobegniti. Namen teh sredstev je, da se osebi oziroma kršitelju onemogoči ali omeji gibanje, prepreči beg, upiranje in napad ali samopoškodovanje. Uporaba sredstev za vklepanje in vezanje se uvršča med milejša prisilna sredstva, vendar se z njimi še vedno posega v osebno svobodo, dostojanstvo in integriteto osebe, proti kateri se uporablja tovrstna prisilna sredstva. Slednje redarja zavezuje, da uporablja sredstva za vklepanje in vezanje zakonito ter strokovno. Ta ukrep je časovno omejen do prihoda policije in na omejitev, da ne sme trajati več kot dve uri.

Med sredstva za vklepanje in vezanje lahko pri policistih štejemo lisice, plastično zatego, vrvico in

druga primerna sredstva. Uporaba drugih primernih sredstev za vezanje je načeloma dovoljena samo, če policist nima pri sebi katerega od naštetih sredstev za vklepanje in vezanje. Druga sredstva, primerna za vezanje, so lahko hlačni ali drugi pas, kravata, primerne čvrste in raztegljive nogavice, čvrste in močne vezalke, gumijasti trak ali lepilni trak in temu primerna sredstva. Pri uporabi vseh sredstev za vklepanje in vezanje velja osnovno načelo, da je potrebno, kolikor je le mogoče, spoštovati človekovo dostojanstvo.

Redar mora paziti na to, da osebam, ki jih vklene ali zveže, ne prizadene nepotrebnih poškodb, predvsem pa mora paziti na to, da ne zaustavlja pretoka (cirkulacije) krvi na okončinah, kjer izvaja vklepanje oziroma »vezanje«. O uporabi sredstev za vklepanje mora redar ustrezne podatke o tem vnesti v poročilo o uporabi sredstev za vklepanje ali vezanje in ga predložiti vodji MOR.

13.4 PLINSKI RAZPRŠILEC

Ob upoštevanju določb 10. člena ZORed, ki določa uporabo »plinskega razpršilca« kot uporabo prisilnega sredstva, je potrebno poznati tudi določbe Zakona o policiji, ki v zvezi navedenega prisilnega sredstva določajo, da lahko plinski razpršilec policist uporabi, če ne more drugače obvladati upiranja osebe, ki ne izpolnjuje zakonitih ukazov, moti javni red, ali upiranja osebe, ki jo je treba prijeti, privedi ali ji odvzeti prostost, kot tudi, če mora odvrniti napad na osebe ali objekte, ki jih varuje, ali napad na sebe ali koga drugega.

Za redarja pa ZORed v 14. členu določa, da lahko plinski razpršilec uporabi samo v primeru, če drugače ne more od sebe ali koga drugega odvrniti istočasnega protipravnega napada.

Pravilnik o policijskih pooblastilih določa, da se za uporabo plinskega razpršilca šteje uporaba utekočinjenega plina ali drugega pršila, ki se ga uporabi tako, da se s pritiskom na sprožilec plinsko sredstvo ali pršilo sprosti. Pri tem je potrebno paziti, da je curek ali oblak plina usmerjen neposredno proti osebi zoper katero se ga uporablja. Pred uporabo plinskega razpršilca mora redar osebo na ustrezen način opozoriti, če to okoliščine dopuščajo.

Način uporabe plinskega razpršilca je določen z navodili proizvajalca, ki poleg načina uporabe predpisuje tudi mere varnosti, nudenje prve pomoči in rok trajanja ter način razgradnje plinskega sredstva. Obstaja več vrst plinskih razpršilcev, zato se mora redar pred njihovo uporabo prepričati na kakšni osnovi deluje, saj je delovanje plinskega razpršilca na poprovi osnovi popolnoma drugačno od plinskega razpršilca, ki deluje na osnovi solzilenega plina (npr. CS). V nadaljevanju je predstavljena uporaba plinskega razpršilca, ki deluje na osnovi organske oljnate smole iz kajenske in drugih vrst pekoče paprike (t.i. pepper spray). Plinski razpršilec povzroča vnetje, solzenje, takojšnje otekanje oči in sluznice v dihalnih poteh. Zaradi navedenih učinkov bo kršilec oziroma storilec prisiljen opustiti napad, ki ga je pred tem izvajal. Po uporabi razpršilca oziroma takoj, ko okoliščine to dopuščajo, mora redar osebo odstraniti z nevarnega območja (prostora) in mu nuditi prvo pomoč. Učinke uporabe plinskega razpršilca se najučinkovitejše odpravi s sprejem za dekontaminacijo, če pa tega redar nima, pa je osebi potrebno sprati obraz in oči z hladno vodo. Učinek plinskega razpršilca preneha delovati po približno 30 minutah, v kolikor se oči spira z vodo. Oči se izpira izključno s čisto vodo.

13.5 OBVEŠČANJE O ZADRŽANJU IN UPORABI PRISILNIH SREDSTEV

O izvedbi pooblastila zadržanja osebe in uporabi prisilnih sredstev mora redar napisati poročilo in ga predložiti v pregled vodji MOR oziroma svojemu nadrejenemu ali osebi, ki jo ta pooblasti. Na podlagi izkušenj, ki jih ima policija pri pisanju tovrstnih poročil je smiselno, da poročilo redarja o zadržanju in uporabi fizične sile vsebuje predvsem sledeče:

- datum, čas in kraj uporabe prisilnega sredstva oziroma odreditve zadržanja,
- vrsto uporabljenega prisilnega sredstva,
- podatke o osebi proti kateri je bilo sredstvo uporabljeno,
- pooblastilo, ki ga je izvajal pred uporabo prisilnega sredstva oziroma zadržanja,
- vzrok in način uporabe prisilnega sredstva oziroma zadržanja,
- posledice uporabe prisilnega sredstva in
- druge okoliščine, ki so pomembne za oceno zakonitosti in strokovnosti uporabe prisilnega sredstva oziroma zadržanja.

V primeru, da je oseba zoper katero je redar uporabil prisilno sredstvo, v postopku telesno poškodovana, ji mora redar nuditi nujno pomoč in ji v najkrajšem možnem času zagotoviti ustrezno medicinsko pomoč. V primeru, da je osebi med postopkom povzročena telesna poškodba ali smrt, je vodja MOR dolžan nemudoma oziroma takoj obvestiti župana občine Dolenjske Toplice in župana občine, na katerega območju je bila povzročena telesna poškodba ali smrt (Mirna peč ali Žužemberk).

V obvestilu županu mora vodja MOR navesti podatke o osebi, razlogu, času in kraju zadržanja, uporabi prisilnega sredstva, vrste uporabljenega prisilnega sredstva ter podatke o drugih okoliščinah in dejstvih, ki so pomembna za oceno zakonitosti in strokovnosti ravnanja redarja MOR.

13.6 OCENJEVANJE UPORABE PRISILNIH SREDSTEV

Na podlagi poročila ocenjuje zakonitost in strokovnost ravnanja redarja vodja MOR. V primeru ugotovitve kršitve je dolžan sprožiti postopek za ugotavljanje odgovornosti. V primeru da je uporaba prisilnih sredstev imela za posledico telesno poškodbo ali smrt, ali je bilo prisilno sredstvo uporabljeno proti več kot trem osebam, oceno ravnanja redarja opravi komisija, ki jo imenuje župan OŽ. Župan OŽ mora imenovati neodvisno, največ petčlansko komisijo za oceno zakonitosti in strokovnosti ravnanj MOR. V komisiji morajo biti direktor Mestne uprave, predstavnik policije in predstavniki nevladnih organizacij, zainteresiranih za nadzor nad varstvom človekovih pravic in svoboščin.

Navedena komisija obravnava tudi pritožbe zoper delo MOR, lahko pa obravnava tudi druge primere uporabe prisilnih sredstev v postopkih MOR, kadar oceni, da je to potrebno. Komisija lahko k sodelovanju povabi tudi druge strokovnjake, če oceni, daje takšno sodelovanje potrebno in pomembno za odločitve v konkretnem primeru.

13.7 ODLOČANJE O PRITOŽBAH ZOPER POSTOPEK REDARJEV MOR

Posameznik, ki meni, da so mu bile z dejanjem ali opustitvijo dejanja redarja kršene njegove pravice ali svoboščine, se lahko v 30 dneh pritoži županu Občine Dolenjske Toplice. Glede na ZORed mora župan takšno pritožbo proučiti in o ugotovitvah in ukrepih v 30 dneh pisno obvestiti tistega, ki je podal pritožbo.

13.8 DISCIPLINSKA IN DRUGA ODGOVORNOST REDARJEV

Pri svojem delu so redarji dolžni ravnati zakonito, strokovno ter v skladu z ZORed ter drugimi predpisi, ki urejajo njihovo delovno področje ter njihove pravice in dolžnosti oziroma pooblastila. V primeru nezakonitega dela in nestrokovnega dela lahko redarja ob disciplinski odgovornosti doleti tudi odškodninska oziroma materialna odgovornost in kazenska odgovornost, katera se ugotavlja v skladu s predpisi, ki urejajo to področje.

O disciplinskih kršitvah oziroma o disciplinski odgovornosti redarjev pa se odloča v disciplinskem postopku v skladu z zakonom, ki ureja položaj javnih uslužbencev.

14. SISTEM DELA MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

14.1 RAZPORED IN ODPRAVA NA DELO

Delo MOR se načrtuje z mesečnim in tedenskim razporedom dela. V slednjem se konkretizira posamezne naloge redarja in območje njihovega delovanja.

Redar MOR ima pred nastopom službe odpravo na delo in sicer se na odpravi določi oziroma konkretizira naloge, ki jih mora opraviti določenega dne. Prav tako se redarju določijo območja nadzora in se ga seznanijo s posebnostmi na njih. Območja nadzora so lahko razdeljena na cone, ki zajemajo posamezne sklope ulic ali zaokrožena območja.

Način dela redarja je tudi intervencijski, kar pomeni, da reagira na podlagi obvestil občanov in pristojnih organov in služb, kjer gre predvsem za izvajanje konkretnih pooblastil, ki jih ima redar. Seveda pa redar izvajajo svoje naloge na podlagi delovnih nalog in lastne zaznave kršitev za katere so pristojni. Prav slednje pa se največkrat nanaša na izdajanje obvestil o prekršku.

14.2 NALOGE V ZVEZI S PREKRŠKOVNIM POSTOPKOM

Naloge v zvezi s prekrškovnim postopkom so vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku (odločbe, sklepi, pozivi, ipd) in vodenje predpisanih evidenc o izrečenih ukrepih v zvezi s prekrškovnim postopkom.

15. SODELOVANJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA S POLICIJSKO POSTAJO DOLENJSKE TOPLICE

MOR že po naravi dela ter glede na svoja pooblastila in obseg nalog sodeluje s PP Dolenjske Toplice, ki deluje na območju OŽ. To sodelovanje je nujno potrebno zaradi celovitega zagotavljanja varnosti na območju občine Žužemberk in ne nazadnje tudi zato, ker je Žužemberk pomembno zdravstveno, rekreacijsko in turistično središče.

Prav zaradi tega je skrb za varnost in kakovost življenja ter dela občanov in skrb za dvig stopnje varnosti javnega prostora v OŽ tako pomembna, da je na področju zagotavljanja varnosti nujno potrebno usklajeno delovanje vseh varnostnih subjektov, ki v OŽ skrbijo za javno varnost in javni red.

Sodelovanje s PP Dolenjske Toplice, ki deluje na območju Občine Žužemberk in sodelovanje s policisti na terenu je opredeljeno v 11. poglavju tega OPV OŽ, v katerem so naloge MOR opredeljene glede na vrsto in obseg nalog. Pri tem je sodelovanje s PP Dolenjske Toplice (policisti) opredeljeno zelo konkretno po posameznih vsebinskih področjih in sicer za:

- naloge na področju zagotavljanja varnosti cestnega prometa v naseljih,
- naloge na področju zagotavljanja varnosti na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah,
- naloge zagotavljanja varnosti javnega premoženja ter zgradb in drugih objektov naravne in kulturne dediščine,
- naloge vzdrževanja javnega reda in miru,
- naloge na področju preprečevanja kaznivih dejanj in drugih kaznivih ravnanj,
- naloge na področju varstva okolja in
- za druge naloge Medobčinskega redarstva.

Pri tem je v navedenem poglavju sodelovanje opredeljeno tudi prostorsko (v naseljih, javnih poteh, zgradbe in objekti naravne in kulturne dediščine...) in časovno (prazniki, vnaprej planirane velike prireditve, ob planiranih akcijah s policijo...). Časovno in prostorsko sodelovanje pa se planira tudi sprotno, glede na varnostne potrebe, izhajajoče iz konkretnih varnostnih razmer.

Policijska postaja Dolenjske Toplice in Občina Žužemberk se zavezujeta:

1. da izvajata skupne akcije oz. skupni nadzor nad cestno-prometnimi predpisi in predpisi, ki urejajo javni red in mir.
2. da si bosta medsebojno ažurno zagotavljala pomoč pri izmenjavi informacij na področju varnostne in druge problematike ter v zvezi z navedenim predlagala sprejem ustreznih ukrepov ter si sporočala ugotovljene kršitve.
3. da po potrebi izvajata skupne preventivne akcije na področju varnosti cestnega prometa.

O načinu in vsebini nadzora se dogovorita vodja redarske službe in komandir PO Dol. Toplice oz. po njih pooblašene osebe.

16. SODELOVANJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA Z OBČINSKIMI REDARSTVI IN OBČINSKIMI REDARJI SOSEDNIJH OBČIN

ZORed in drugi predpisi, ki redarstvom ter redarjem določajo pravice in dolžnosti oziroma pooblastila ter jim nalagajo določene obveznosti temeljijo na predpostavki, da je zagotavljanje javne varnosti in javnega reda na območju občine, ne le skrb redarstva in drugih organov in služb občine, temveč tudi države s svojimi organi in službami.

Prav zaradi tega je zakon zelo jasen glede razmejevanja pristojnosti med redarstvi in drugimi državnimi in lokalnimi organi ter službami, ki v okviru svojih pristojnosti izvajajo varnostne naloge. Zato so tudi v Občinskem programu varnosti OŽ zajeti določeni dogovori o sodelovanju med navedenimi organi.

Zelo pomembno pa je sodelovanje Medobčinskega redarstva z občinskimi redarstvi in občinskimi redarji sosednjih občin. To sodelovanje je izredno pomembno pri zagotavljanju javne varnosti in javnega reda, saj ogrožanje varnosti ljudi in premoženja, varnosti cestnega prometa, varnosti javnega reda in miru ter varnosti drugih vrednot, ne pozna državnih meja, kaj šele občinskih meja.

Zato je zelo pomembno, da sosednje občine in občina Žužemberk samostojno in preko MOR vzpostavi takšno sodelovanje med občinami in redarstvi, ki zagotavljajo uspešno zoperstavljanje vsem oblikam ogrožanja javne varnosti in javnega reda na tem širšem območju in na mejnih območjih občin. To sodelovanje mora temeljiti predvsem na:

- medsebojnem obveščanju o vseh varnostno zanimivih informacijah, ki so iz varnostnega vidika pomembne za posamezne občine,
- medsebojni izmenjavi podatkov, ki so pomembni za javno varnost in javni red v posamezni občini,
- medsebojnih delovnih srečanjih in sestankih, kjer se lahko oblikuje skupna varnostna politika pri zagotavljanju varnosti na mejnih območjih in področjih, ki so skupnega pomena,
- skupnih varnostnih akcijah, intervencijah in medsebojnem sodelovanju pri obravnavi konkretnih varnostnih problemov in
- drugih oblikah sodelovanja in konkretnem operativnem delu.

Ne glede na navedeno bo Medobčinsko redarstvo sprejelo pisni dogovor o sodelovanju z občinskimi redarstvi sosednjih občin. **Pisni dogovor je priloga Občinskemu programu varnosti občine Žužemberk.**

17. POVEZANOST MEDOBČINSKEGA REDARSTVA Z DEŽURNO SLUŽBO POLICIJSKE POSTAJE DOLENJSKE TOPLICE IN REGIJSKIM CENTROM ZA OBVEŠČANJE

V skladu z Zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami sta pristojna organa Občine Žužemberk, na področju zaščite, reševanja in pomoči, župan OŽ in poveljnik civilne zaščite OŽ.

Veljavni način obveščanja organov OŽ ob naravnih in drugih nesrečah je tak, da mora tisti, ki obvešča Regijski center za obveščanje, Operativno komunikacijski center, policijsko postajo in druge, obvestilo predati osebi, zadolženi za zaščito, reševanje in civilno obrambo OŽ. S predajo obvestila tej osebi se šteje, da so obveščeni pristojni organi OŽ (tudi MOR) v skladu z Zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. Oseba, zadolžena za zaščito, reševanje in civilno obrambo OŽ v nadaljevanju izvede aktivnosti v skladu svojimi pristojnostmi in po presoji obvešča poveljnika civilne zaščite OŽ in župana OŽ in vodjo MOR.

Osebo, zadolžena za zaščito, reševanje in civilno obrambo OŽ je praviloma potrebno obvestiti o vseh požarih in drugih nesrečah, pri katerih:

- je potrebno posredovanje treh ali več enot javnih gasilskih služb,
- je ali bi utegnil biti potreben umik ljudi iz objekta,
- je prišlo do poškodbe pripadnika katerekoli reševalne službe,
- je potrebna evakuacija in namestitev ljudi,
- je potrebno zagotavljati osnovne življenjske pogoje,
- je potrebno alarmiranje ogroženih ljudi ali je to bilo izvedeno,
- je požar v javnih objektih (vzgoja, izobraževanje, zdravstvo, uprava, objekti z velikim številom ljudi),
- v drugih primerih po oceni Republiškega centra za obveščanje.

V primeru dvoma, ali je odgovorno osebo potrebno obvestiti ali ne, se obveščanje izvede. S tem, ko je obvestilo predano odgovorni osebi se šteje, da je obveščen pristojni organ Občine Žužemberk (župan, vodja MOR...)

18. SODELOVANJE MEDOBČINSKEGA REDARSTVA V OBČINSKEM SISTEMU ZAŠČITE IN REŠEVANJA

Osnovno načelo sodelovanja vseh oddelkov in služb OŽ v sistemu zaščite in reševanja je, da le ti opravljajo enake naloge, kot je to določeno z aktom o organizaciji in sistemizaciji OŽ. Iz tega izhaja, da mora MOR v primeru naravnih in drugih nesreč skrbeti za javno varnost in javni red in sicer mora:

- vzpostavljati javni red in miru,
- zagotavljati varen in neoviran cestni promet,
- zagotoviti varovanje javnega premoženja in
- sodelovati pri zbiranju informacij o posledicah oziroma vzpostavljanju ocene posledic nesreče, takoj po nesreči.

Posebno navodilo za ukrepanje občinskih redarjev MOR ob izrednih dogodkih ne obstaja. Po nekaterih ocenah poseben akt ni potreben, ker se aktivnosti odvijajo v okviru pristojnosti, ki jih določa Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami.

19. NAČINI SODELOVANJA REDARJEV MEDOBČINSKEGA REDARSTVA IN VARNOSTNIKOV ZASEBNO VARNOSTNIH SLUŽB

Zasebno varovanje je varovanje ljudi in premoženja, ki ga ne zagotavlja država in ga kot pridobitno gospodarsko dejavnost opravljajo gospodarske družbe in samostojni podjetniki posamezniki oziroma zasebno varnostne službe, ki so registrirane za opravljanje dejavnosti zasebnega varovanja v skladu z Zakonom o zasebnem varovanju in zakonom, ki ureja gospodarske družbe.

Zasebno varovanje kot dejavnost se lahko opravlja v naslednjih oblikah:

- varovanje oseb,
- varovanje ljudi in premoženja,
- prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk,
- varovanje javnih zbiranj,
- upravljanje z varnostno-nadzornim centrom,
- načrtovanje varnostnih sistemov in
- izvajanje sistemov tehničnega varovanja.

Zgoraj naštetih dejavnosti, ki so določene glede na osnovne storitve v dejavnosti zasebnega varovanja in so primerljive s tujimi zakonodajami, dejansko predstavljajo temeljne oblike zasebnega varovanja v Republiki Sloveniji.

Zaradi narave svojega dela, predvsem interventnih patrulj varnostnikov (prisotnost v okolju, kjer prihaja do deviantnih pojavov v dnevnem in nočnem času ter ob dela prostih dneh, hitra mobilnost, kvalitetna in stalna komunikacijska povezanost s svojim varnostno nadzornim centrom, strokovna usposobljenost in sposobnost zaznavanja dogodkov, uporaba sile, itd.), lahko varnostniki tudi veliko prispevajo k večji varnosti v občini Žužemberk. Ne da lahko, varnostniki tudi v resnici s svojo prisotnostjo ob varovanju pomembnih objektov, zgradb, gospodarskih družb in drugih organov in organizacij, pomembno prispevajo k večji varnosti v OŽ.

Seveda pa poteka sodelovanje predvsem na klasični način tako, da zasebni varnostniki o zaznavah ogrožanj javne varnosti in javnega reda na območju občine Žužemberk, pravočasno obveščajo MOR, po potrebi pa tudi PP Dolenjske Toplice. Obveščanje o kršitvah oziroma o sumih kršitev pa se bo največkrat nanašalo na kršitve, ki so v pristojnosti redarjev.

Seveda pa lahko varnostniki ukrepajo tudi samostojno izven njihovega varovanega območja v smislu »državlanske aretacija« - odvzem prostosti pri zalotitvi oseb pri storitvi hujših kaznivih dejanj za katere se storilec preganja po uradni dolžnosti - 160. člen Zakona o kazenskem postopku.

20. STROKOVNA POMOČ MINISTRSTVA ZA NOTRANJE ZADEVE

Strokovno pomoč pri pripravi in izvajanju občinskega programa varnosti daje v skladu z 8. členom Zakona o občinskem redarstvu Ministrstvo za notranje zadeve.

Strokovno pomoč pri pripravi in izvajanju občinskega programa varnosti, tudi za OPV Občine Žužemberk, daje Ministrstvo za notranje zadeve na naslednjih segmentih priprave in izvajanja občinskega programa varnosti:

- usmerjanje pri pripravi ocen varnostnih razmer oziroma ocen ogroženosti in varnostnih tveganj ter oblikovanja varnostnih potreb občine Žužemberk,
- usklajevanje občinskih odlokov z novim zakonom,
- uporaba prisilnih sredstev,
- sodelovanje med občinskimi redarji in policisti,
- sodelovanje med občinskimi redarji in varnostniki,
- strokovna pomoč pri organiziranju usposabljanja občinskih redarjev,
- vključevanje v predavanja in vaje v okviru programa usposabljanja vodij občinskih redarstev in občinskih redarjev,
- opozarjanje na napake in pomanjkljivosti,
- načini nadziranja občinskega redarstva.

Navedena strokovna pomoč se lahko realizira v obliki strokovnih predavanj ter odgovorov na ustna vprašanja in v obliki strokovnih pregledov občinskih programov varnosti.

Ob tem ZORed v 7. členu določa tudi uskladitev občinskih programov s predpisi, programskimi dokumenti Ministrstva za notranje zadeve in policije na področju javne varnosti ter s potrebami varnosti v občini. V 2. odstavku istega člena pa je določeno, da za uskladitev občinskih programov ter za zagotovitev rednega medsebojnega sodelovanja občinskega redarstva in policije, skrbijo župan in vodja organizacijske enote policije, pristojne za območje občine. To pomeni, da sta v občini Žužemberk za to področje dejavnosti pristojna župan in komandir Policijske postaje Dolenjske Toplice.

V operativnem smislu pa to pomeni, da morata pri zagotavljanju javne varnosti in javnega reda v občini Žužemberk sodelovati Medobčinsko redarstvo in Policijska postaja Dolenjske Toplice. Zato mora biti med obema organoma vzpostavljena ustrezna komunikacija. Tako mora komunikacija potekati na:

lokalnem nivoju:

- komunikacija znotraj Medobčinskega redarstva,
- komunikacija med MOR in občinskimi organi in službami,
- komunikacija MOR in sosednjimi ter drugimi redarstvi,
- komunikacija med MOR in Policijsko postajo Dolenjske Toplice
- komunikacija med MOR in inšpekcijami,
- komunikacija med MOR in zasebno varnostnimi službami in
- komunikacija med MOR in ostalimi službami (zaščita in reševanje, gasilske službe...) in

državnim nivoju:

- komunikacija med MOR in ministrstvi (Ministrstvo za notranje zadeve, Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Ministrstvo za promet).

Sodelovanje in komunikacija pomenita predvsem to, da MOR pri opravljanju svojega dela z naštetimi službami izmenjuje strokovna mnenja, stališča, predlaga izvedbo skupnih akcij na terenu, se odziva na pobude za izvedbo akcij, analizira skupno varnostno problematiko in drugo problematiko ter podobno.

21. ADMINISTRACIJA IN VODENJE EVIDENC

V MOR administracijo vodijo pooblašene uradne osebe v obliki evidenc, ki jih predpisuje zakonodaja. Evidence se vodijo v elektronski obliki v informacijskem sistemu MOR in sicer:

- evidence po Zakonu o občinskem redarstvu (po sprejemu OPV) in
- evidence po Zakonu o prekrških (vpisniki).

22. INFORMACIJSKI SISTEM MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

MOR uporablja pri svojem delovanju dva povezana informacijska sistema in sicer:

- za shranjevanje in obdelavo podatkov o prekrških in
- za zajem podatkov o prekrških na terenu.

Oba sistema sta usklajena s trenutno veljavno zakonodajo s področja prekrškov, kot tudi z zakonodajo s področja varovanja osebnih podatkov.

23. INTERNO NADZORSTVO NAD IZVRŠEVANJEM NALOG MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Interno nadzorstvo na izvrševanju nalog MOR je določeno v Odloku o ustanovitvi skupne občinske uprave-medobčinskega inšpektorata in redarstva (Ur. l. RS, št. 65/2005, 72/2007) in Aktu o sistemizaciji delovnih mest v skupni občinski upravi-medobčinski inšpektorat in redarstvo, št.: 100-350/2008-01/08 z dne 22. 7. 2008, ki ga je sprejel župan Občine Dolenjske Toplice.

Vodja MOR (skupne občinske uprave), je odgovoren za delo MOR županu Občine Dolenjske Toplice in županu Občine Mirna peč in Občine Žužemberk. Hkrati pa vodja MOR opravlja notranji nadzor nad delom redarja.

Notranja revizija lahko po pooblastilu župana izvaja nadzorstvo nad poslovanjem in delom MOR in izdelava poročilo o morebitnih nepravilnostih in tveganjih, ki jih mora vodja odpraviti v določenem roku z izdelavo odzivnega poročila. V ZORed so določene tudi neposredne pristojnosti župana pri oceni zakonitosti in strokovnosti ravnanja MOR, kakor tudi pri obravnavanju pritožbe nad delom redarja, ko posameznik meni, da so mu bile z dejanjem ali opustitvijo dejanja redarja kršene njegove pravice ali svoboščine.

24. INŠPEKCIJSKO IN DRUGO UPRAVNO – STROKOVNO NADZORSTVO NAD DELOM MEDOBČINSKEGA REDARSTVA

Inšpekcijsko nadzorstvo nad zakonitostjo dela občinskih organov, občinskih uprav in občinskih redarstev pri izvrševanju Zakona o občinskem redarstvu upravlja Ministrstvo za notranje zadeve (1. odstavek 30. člena). Navedeno nadzorstvo, glede na 2. člen Zakona o občinskem redarstvu, opravlja Ministrstvo za notranje zadeve tudi nad mestnim redarstvom in medobčinskim redarstvom. To pomeni, da pod ta nadzor sodi tudi Medobčinsko redarstvo, ki te naloge opravlja za občine Dolenjske Toplice, Žužemberk in Mirna Peč.

Glede nadzorstva nad zakonitostjo izvrševanja posameznih pooblastil občinskega redarstva oziroma občinskih redarjev (opozorilo, varnostni pregled, zaseg predmetov in za uporabo prisilnih sredstev) je pristojen organ, ki ga določa zakon, s katerim so navedena pooblastila določena. To določa 2. odstavek 30. člena Zakona o občinskem redarstvu. Za navedena pooblastila in uporabo prisilnih sredstev pa Zakon o občinskem redarstvu v 2. odstavku 10. člena določa, da se za uporabo teh sredstev in pooblastil uporabljajo določbe Zakona o policiji in podzakonski predpisi, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov. Tako je za nadzorstvo nad zakonitostjo izvrševanja navedenih pooblastil (opozorilo, varnostni pregled in zaseg predmetov) in za uporabo prisilnih sredstev MOR in njihovih redarjev pristojna policija v okviru svojih pristojnosti.

Nadzorstvo nad zakonitostjo v zvezi s prekrški, ki so določeni v ZORed pa je pristojna inšpekcija za notranje zadeve (Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve).

ZORed v 31. členu v 31. členu določa, da je za nadzorstvo nad izvrševanjem nalog občinskega redarstva, določenih z občinskimi predpisi, pristojen župan. Enako seveda velja za župana občine Žužemberk, ki je pristojen za nadzor nad izvrševanjem nalog MOR v občini Žužemberk.

25. ZAKLJUČEK

Občinski program varnosti občine Žužemberk ima glede na določbe Zakona o občinskem redarstvu značaj dokumenta trajne narave. To pomeni, da upošteva potrebo po trajnosti, zato ga je treba dosledno izvajati od dneva njegovega sprejema. Organi OŽ najmanj enkrat letno ocenijo izvajanje OPV OŽ, zato je tudi omogočeno obdobjno ocenjevanje njegovega izvajanja oziroma merjenje rezultatov. Ocenjevanje izvajanja OPV OŽ omogoča ovrednotenje vsebinskih, operativnih, organizacijskih, finančnih in drugih ukrepov za zagotavljanje javne varnosti in javnega reda v OŽ.

Ocenjevanje OPV OŽ poteka tako, da se dosledno preverja izpolnjevanje ukrepov, ki so opredeljeni za doseg konkretnega cilja, ki je opredeljen v OPV OŽ. Takšen način ocenjevanja pa se zagotovi z izdelavo mesečnih in drugih obdobjnih poročil o delu MOR.

OPV OŽ se glede na novo nastale varnostne razmere v občini Žužemberk sprotno dopolnjuje in spreminja. To pomeni, da odgovorna oseba v primeru spremenjenih varnostnih razmer v OŽ, ustrezno spremeni in dopolni oceno varnostnih razmer, nato pa še OPV OŽ, če je to potrebno. Ustrezna in temeljita ocena varnostnih razmer je podlaga za opredelitev obsega in vrste nalog MOR.

Številka: 0610-488/2008

Datum: 27.11.2008

OBČINA ŽUŽEMBERK

FRANC ŠKUFCA, ŽUPAN

